

Vergaderjaar 2019–2020

32 793

Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 474

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 19 februari 2020

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben op 12 december 2019 overleg gevoerd met de heer Blokhuis, Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, over:

- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 4 juli 2018 inzake reactie op Inspectierapport naleving Archiefwet 1995 bij archivering van informatie van het Directeuren Overleg Alcohol (Kamerstuk 27 565, nr. 170);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 5 juli 2018 inzake gebruik van energiedrankjes onder kinderen/jongeren in Nederland (Kamerstuk 32 793, nr. 318);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 12 juli 2018 inzake verzamelbrief tabak en alcohol (Kamerstuk 27 565, nr. 171);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 29 oktober 2018 inzake rapport «Middelengebruik onder studenten van 16–18 jaar op het MBO en HBO 2017» (Kamerstuk 32 793, nr. 336);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 30 november 2018 inzake reactie op het advies van de Gezondheidsraad over de voedingsnormen voor vitamines en mineralen voor volwassenen (Kamerstuk 31 532, nr. 219);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 17 december 2018 inzake rapport Gezondheidsraad Alcohol en hersenontwikkeling van jongeren (Kamerstuk 27 565, nr. 172);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 21 december 2018 inzake voortgang Akkoord Verbetering Productsamenstelling 2018 (Kamerstuk 32 793, nr. 343);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 14 maart 2019 inzake nalevingscijfer leeftijds grenzen alcohol 2018 (Kamerstuk 27 565, nr. 174);**

- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 13 maart 2019 inzake stand van zaken op het gebied van rookvrije schoolterreinen bij scholen (Kamerstuk 32 793, nr. 367);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 2 april 2019 inzake reactie op het verzoek van het lid Akerboom, gedaan tijdens de regeling van werkzaamheden van 17 januari 2019, over het bericht dat alleen een radicaal ander dieet in 2050 alle monden kan voeden (Kamerstuk 31 532, nr. 228);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 11 april 2019 inzake RIVM-rapport herformuleringsmonitor 2018 (Kamerstuk 32 793, nr. 375);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 27 juni 2019 inzake nalevings- en handhavingcijfers tabak NVWA 2018 (Kamerstuk 32 011, nr. 68);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 5 juli 2019 inzake tussenevaluatie maatregelen preventie in het zorgstelsel (Kamerstuk 32 793, nr. 403);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 27 september 2019 inzake arrest Hoge Raad rookruimten horeca (Kamerstuk 32 011, nr. 71);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 8 oktober 2019 inzake beleidsevaluaties jeugdpreventie (Kamerstuk 31 865, nr. 157);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 21 oktober 2019 inzake inzet middelen Nationaal Preventieakkoord in 2019 (Kamerstuk 32 793, nr. 454);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 18 oktober 2019 inzake reactie op de motie van de leden Renkema en Van Kooten-Arissen over gratis biologische lunch in primair en voortgezet onderwijs (Kamerstuk 32 793, nr. 420) (Kamerstuk 32 793, nr. 453);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 18 oktober 2019 inzake gevolgen arrest Hoge Raad over rookruimtes (Kamerstuk 32 011, nr. 72);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 11 oktober 2019 inzake reactie op de motie van het lid Van der Staaij over betere naleving van de normen inzake alcohol (Kamerstuk 32 793, nr. 449);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 8 november 2019 inzake antwoorden op vragen commissie over het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met invoering van standaardverpakking voor sigaretten en shagtabak (Kamerstuk 32 011, nr. 73);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 28 juni 2019 inzake ontwerpbesluit houdende wijziging van het Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met invoering van standaardverpakking voor sigaretten en shagtabak (Kamerstuk 32 011, nr. 69);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 28 november 2019 inzake besluit voedselkeuze-logo (Kamerstukken 32 793 en 31 532, nr. 459);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 5 december 2019 inzake voortgang Nationaal Preventieakkoord (Kamerstuk 32 793, nr. 462);
- de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 6 december 2019 inzake verkennen vervroegd sluiten rookruimtes (Kamerstuk 32 011, nr. 76);

- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 6 december 2019 inzake verkoopbonussen tabaksindustrie en naleving testkoopmethode tabak (Kamerstuk 32 011, nr. 75);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 9 december 2019 inzake factsheet Monitor gecombineerde leefstijlinterventie (GLI) (Kamerstuk 32 793, nr. 463);**
- **de brief van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 11 december 2019 inzake voortgang akkoord verbetering productsamenstelling 2019 (Kamerstuk 31 532, nr. 234).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Lodders

De voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
Kuiken

De griffier van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Post

Voorzitter: Lodders
Griffier: Bakker

Aanwezig zijn tien leden der Kamer, te weten: Diertens, Dik-Faber, Van Gerven, Hermans, Van Kooten-Arissen, Kuik, Lodders, Edgar Mulder, Renkema en Sazias,

en de heer Blokhuis, Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Aanvang 10.02 uur.

De voorzitter:

Goedemorgen allemaal. Hartelijk welkom bij de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Aan de orde is het algemeen overleg over leefstijlpreventie. Hartelijk welkom aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en zijn ondersteuning hier en wellicht in een andere ruimte. Hartelijk welkom aan de Kamerleden. Hartelijk welkom aan u op de publieke tribune. De mensen die op een andere manier dit debat volgen uiteraard ook zeer welkom.

Het gaat, zoals ik al zei, over leefstijlpreventie. We hebben met elkaar afgesproken een spreektijd te hanteren van vier minuten per woordvoerder. Ik ga u teleurstellen: ik zal de vier minuten hanteren en ga u maar één interruptie geven op elkaar in de eerste termijn. Het is krap gepland en gezien het aantal sprekers, en u een klein beetje kennende met het goed gebruikmaken van vragen aan elkaar, denk ik dat het verstandig is om het aantal interrupties te beperken, zodat we in ieder geval de discussie met de Staatssecretaris kunnen voeren en hopelijk ook een tweede termijn kunnen hebben. Zo kan het debat voor het einde van het jaar daadwerkelijk afgerond worden.

Dat gezegd hebbende geef ik graag het woord aan mevrouw Kuik, die spreekt namens de fractie van het CDA. Gaat uw gang.

Mevrouw Kuik (CDA):

Voorzitter, dank. Ik ben heel blij met het voorstel om de partydrug lachgas een halt toe te roepen. We zien gezondheidsincidenten, een tekort aan vitamine B12 en neurologische schade. De verkeersincidenten vanwege lachgas zijn toegenomen, tot alleen al 1.000 in de eerste helft van 2019. TeamAlert geeft aan dat ook de helft van de jongeren een verbod wil, een sociale norm.

Door het hele land horen we oproepen van gemeenten en burgemeesters. Zij smeken om regels om lachgas aan te kunnen pakken. Over het hele politieke spectrum in gemeenten is er draagvlak voor. In Rotterdam liep GroenLinks voorop. In Leeuwarden waren het de VVD en het CDA. In Almelo gebeurde het onder leiding van de PVV. Ze kregen iedereen mee. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Het zegt dus ook iets over hoe groot het probleem is en dat wij hier iets aan moeten doen. Zorg dat er een verbod komt. Laat onze kinderen niet in de steek.

«Ik nodig u uit om naar Arnhem te komen, zodat u kunt zien wat ons verbod doet.» Dat was een oproep van burgemeester en PvdA'er Ahmed Marcouch. Ik ben erbij, en ik hoop mijn collega's ook. De samenwerking door het hele land moet toch ook hier kunnen. Daarna zou ik graag snel een debat over dit urgente thema zien.

Voorzitter. Dan overgewicht. We weten dat overgewicht een toenemend probleem is. Het is van belang dat consumenten makkelijker en sneller zien wat ze precies opeten, wat er allemaal in zit. Het is dus mooi dat hier stappen in worden gezet. Deze week heeft het Diabetes Fonds een petitie aangeboden waarin gepleit wordt voor het verbieden van kortingsacties op suikerrijke dranken. Het probleem is bekend. Nederlanders krijgen veel te veel vrije suikers binnen, gemiddeld zo'n 30% te veel, en kinderen zelfs

bijna 80% te veel. In de quickscan over de effectiviteit van de maatregelen in het Preventieakkoord blijkt het deelakkoord over overgewicht het verst van de doelstellingen af te wijken. Is de Staatssecretaris bereid om het RIVM te vragen om te onderzoeken hoe effectief het voorstel van het Diabetes Fonds is om kortingsacties op frisdranken te verbieden?

Voorzitter. Dan tabak. Tabaksfabrikanten geven illegale bonussen die de verkoop van sigaretten moeten aanwakkeren. Een bizar bericht. De Vereniging Nederlandse Sigaretten- en Kerftabakfabrikanten heeft met verbazing kennisgenomen van de berichtgeving over het onderzoek van de NVWA inzake zogenaamde verboden reclame. Commerciële afspraken zijn een integraal onderdeel van het verdienmodel van de detailhandel. Het zijn heel normale handelspraktijken. Aldus de tabaksindustrie. Stuitend. Complimenten voor het werk van de NVWA. Echt bizar ook hoe deze reactie van de tabaksindustrie naar buiten kan komen. Het is goed dat dit hard wordt aangepakt. Ik hoop ook dat de NVWA een tandje erbij kan zetten om de boetes overal in het land uit te delen.

Voorzitter. De Europese Commissie gaat de Tobacco Tax Directive herzien. Dit is dé kans om ervoor te zorgen dat alle lidstaten een afspraak maken over hoe hoog de accijns op tabak op zijn minst moet zijn. Ik ben benieuwd wat de Staatssecretaris gaat doen om een goede ophoging te krijgen voor heel Europa, van de minimumprijzen en de belastingen op tabak.

Voorzitter. Tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Diertens. Mevrouw Diertens spreekt namens de fractie van D66. Gaat uw gang.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Dank u wel. Het is voor iedereen het beste als een zorgvraag voorkomen wordt. De gezondheidszorg zou wat D66 betreft in de kern gericht moeten zijn op fysieke en mentale gezondheid. Er kan zo veel leed worden voorkomen door gezond te eten en meer te bewegen. Tegelijkertijd weten we dat het voor veel mensen ontzettend moeilijk is om die discipline op te brengen en om dit uit eigen beweging te doen. Soms is het ook onwetendheid over en onbekendheid met gezonde keuzes. D66 wil het daarom gemakkelijker maken om te kiezen voor gezond, door mensen meer voor te lichten over meer bewegen, met behulp van een fysieke leefomgeving, en door mensen vroegtijdig te helpen met goede zorg op maat.

Ik ga graag in op drie punten. Allereerst de GLI. D66 is blij dat de gecombineerde leefstijlinterventie nu na een jaar wordt vergoed vanuit de basisvoorziening. Ik hoor echter wel dat er nog wat opstartproblemen zijn. Zo weten nog niet alle huisartsen de GLI op waarde te schatten en valt het aantal doorverwijzingen ook wat tegen. Ongeveer 1.400 mensen zijn het afgelopen jaar een GLI gestart, zo lees ik in de factsheet van het ministerie, terwijl gerekend is op 8.000. Er is € 250.000 gedeclareerd, terwijl er 6,5 miljoen voor is uitgetrokken. Ik begrijp dat het tijd kost om zo'n nieuwe behandeling bij iedereen onder de aandacht te brengen, maar ik vind het wel belangrijk dat hier zo snel mogelijk en zo veel mogelijk gebruik van wordt gemaakt. Graag hoor ik van de Staatssecretaris wat hij doet om het aantal doorverwijzingen zo snel mogelijk te vergroten.

Voorzitter. Eten wordt gemakkelijker, maar gezond eten wordt steeds moeilijker. Het klinkt simpel, maar het is lastig. Zo zag ik laatst dat aan een zakje ijsbergsla zelfs suiker was toegevoegd. Helaas moeten we constateren dat de reductie op zout, vet en suiker niet gehaald wordt. Er zijn wel stappen gezet in de goede richting en afspraken gemaakt voor de toekomst, maar al met al vindt bijvoorbeeld ook de wetenschappelijke adviescommissie, de WAC, het resultaat onvoldoende en de ambities te laag. Het Akkoord Verbetering Productsamenstelling loopt af in 2020. In

zijn brief van gisteren schetst de Staatssecretaris kort hoe hij daaraan wil werken. Ik ben blij dat hij daarbij ook de motie van collega Dik-Faber en mij betreft. Maar ik hoor toch graag wat uitgebreider van de Staatssecretaris of hij dezelfde urgentie ziet als ik en hoe we die gestaafd zien in maatregelen.

Voorzitter. Mijn collega Steven van Weyenberg heeft tijdens de fiscale behandeling van het Belastingplan gevraagd om verder te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om belasting te heffen op de e-sigaret. Dit zou vervolgens na het onderzoek van het Trimbos over de schadelijkheid van e-sigaretten met deze Staatssecretaris besproken worden. Heeft dit gesprek inmiddels plaatsgevonden? Is de Staatssecretaris voornemens de prijs van de e-sigaret te verhogen, zodat het voor kinderen minder aantrekkelijk wordt om dit ongezonde product te kiezen?

De voorzitter:

Dat was een vrije lange vraag, maar we wachten even tot de bel voor de plenaire vergadering voorbij is. Dan stelt u de vraag zo meteen nog een keer.

U was aan het einde van uw betoog, maar misschien kunt u uw laatste vraag nog even herhalen.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Ik vroeg de Staatssecretaris of hij voornemens is de prijs van de e-sigaret te verhogen, zodat het voor kinderen minder aantrekkelijk wordt om dit ongezonde product te kiezen en te gebruiken.

De voorzitter:

Dank u wel. Dat roept gelijk vragen op. Mevrouw Kuik, gaat uw gang.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Mijn ene interruptie besteed ik graag aan lachgas. In de media heb ik de uitspraken van mevrouw Diertens gezien. Ik vraag me af of mevrouw Diertens mij kan uitleggen waarom D66 wel staat achter allerlei regels om sigaretten aan te pakken en te voorkomen dat jongeren, in ieder geval die onder de 18, eraan beginnen. Maar bij lachgas vindt D66 het prima dat jongeren broeikasgassen in hun hersenen pompen. Daar stelt ze geen regels aan.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Ten eerste, ook D66 maakt zich zorgen over de overlast en het gebruik van lachgas. Maar het verbieden en op de opiumlijst zetten lost niets op. Wij denken dat er echt andere mogelijkheden zijn om het gebruik van lachgas terug te dringen en de overlast te bestrijden, in navolging van de regels over tabak en alcohol in het Preventieakkoord en de voorlichting daarover.

De voorzitter:

Afrondend, mevrouw Kuik.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Dat was niet een antwoord op mijn vraag: waarom sigaretten wel en lachgas niet? We zien dat het lachgasgebruik enorm is toegenomen sinds het niet meer onder de Geneesmiddelenwet valt. Dat bewijst dat het wettelijk aan banden leggen van oneigenlijk gebruik wel degelijk effectief is. Toen dat het geval was, was het gebruik ook minder.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Ik denk dat het opnemen van lachgas in de Opiumwet het gebruik van lachgas onnodig criminaliseert. Het aanpakken van de overlast en het geven van goede voorlichting over de gevolgen van overmatig gebruik zijn superbelangrijk. Ik denk dat we daar nog een wereld te winnen

hebben. Ik heb ook het CAM-rapport gelezen. Dat heeft ook vraagtekens bij plaatsing onder de Opiumwet. Dat zou een te complexe maatregel zijn om de doelen te bereiken. Maar ik juich uw aanvraag van een debat toe, want ik denk dat het onderwerp zeker een debat verdient.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zag verder geen vragen. Dan geef ik graag het woord aan de heer Edgar Mulder voor zijn inbreng. Hij doet dat namens de fractie van de PVV. Gaat uw gang.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Dank u, voorzitter. Ik heb het hier al eens eerder verteld: de overheid mag voorlichting geven, de overheid mag gevaren benoemen, de overheid mag mensen helpen, maar de overheid mag nooit maar dan ook nooit burgers voorschrijven hoe zij hun leven moeten vormgeven. Daar gaat de overheid simpelweg niet over.

Voorzitter. Dit standpunt van de PVV is toepasbaar op bijna alle onderdelen van dit dossier. Daarom ondersteunt de PVV de voorstellen die mensen helpen om gezonder te leven. Alleen blijven de wat meer dwingende maatregelen reden tot zorg. Sommige snap ik ook echt niet. Rokers worden letterlijk op straat gezet, maar een bewezen effectieve manier om van het roken af te komen, door middel van de e-sigaret, wordt bijna onmogelijk gemaakt. Ik moet toch zeggen dat ik mij blijf verbazen over die fanatieke hetze tegen de e-sigaret. Ik denk dat het goed zou zijn om dit product eens te beoordelen op basis van nuchtere feiten in plaats van op basis van aannames en wilde geruchten. We zijn ook blij met het onderzoek dat komt. Dan kunnen we misschien op basis van feiten de discussie aangaan.

De heer Van Gerven (SP):

De PVV zit de e-sigaret aan te prijzen als alternatief voor roken. Wat een bizarre situatie. De e-sigaret is dodelijk; we hebben de voorbeelden in Amerika gezien. Er is geen enkel bewijs dat de e-sigaret mensen van het roken afhelpt. Ik vraag de heer Mulder om aan te geven op basis van welke feiten hij de conclusie trekt dat de e-sigaret zou helpen bij het stoppen met het roken van de gewone sigaret.

De heer Edgar Mulder (PVV):

In één minuut wordt opgesomd wat er allemaal mis is in deze discussie. De e-sigaret dodelijk? Er is een rapport verschenen in Amerika waarin duidelijk is aangegeven dat het niet lag aan de e-sigaret, maar dat voornamelijk jongelui allerlei hasjoliën toevoegen aan de e-sigaret en dat mensen daaraan overleden zijn. Dat heeft dus niks te maken met de normale producten die daarvoor geleverd worden. Dat is feit één. Is er geen enkel bewijs dat mensen kunnen stoppen door middel van e-sigaretten? In een aantal landen zijn onderzoeken gedaan. Daar is een veel groter percentage rokers gestopt dan wij in Nederland hebben gerealiseerd. In Engeland worden door de overheid winkels geopend in ziekenhuizen om mensen die niet van het roken af kunnen komen, te helpen om er met de e-sigaret vanaf te komen. Er zijn dus een heleboel bewijzen dat mensen kunnen stoppen. Roken is een verslaving en het is moeilijk voor mensen om te stoppen, maar door middel van de e-sigaret kan je dus wel stoppen. In de interruptie zaten dus twee onzinbeweringen...

De voorzitter:

Uw antwoord is...

De heer Edgar Mulder (PVV):

... en ik doe nogmaals een oproep om gewoon te gaan discussiëren op basis van feiten in plaats van een of andere rare aanname.

De voorzitter:

Dank u wel, dank u wel. De heer Van Gerven, afrondend.

De heer Van Gerven (SP):

Het wordt tijd dat de PVV gewoon eens gaat praten met de longartsen in Nederland, met mevrouw De Kanter en anderen. De e-sigaret bevat nicotine, een verslavende stof. Je gaat mensen toch geen verslavende stof met hulpstoffen die schadelijk zijn voor de longen, aanprijzen als alternatief voor het roken? Beide moeten worden teruggedrongen. We hebben het vandaag over preventie. Ik zou de PVV toch willen vragen zich daar nog eens beter in te verdiepen en de lobby die ze nu voor de e-sigaret voert, te stoppen.

De voorzitter:

Een heldere vraag.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Ik pleit juist voor een discussie op basis van de feiten en niet op basis van eenzijdige informatie. Ja, met de e-sigaret kunnen mensen nicotine tot zich nemen. Dat is juist een manier waarop je kan stoppen met roken. Het punt is dat je geen tabak verbrandt en dat andere schadelijke stoffen op die manier niet binnenkomen. Daarmee is de e-sigaret niet gezond, maar hij is 10, 20, 30 keer beter dan het roken van traditionele tabak. Daar kan je dus winst halen. Dat we naar een samenleving willen zonder roken, is duidelijk, maar de e-sigaret is gewoon een hulpmiddel.

De voorzitter:

Dat is duidelijk, denk ik, dus ik vraag u om uw betoog verder voort te zetten.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Soms zijn feiten heel makkelijk. Iets ingewikkelder is het verhaal over kruidenproducten. Ik heb al meermalen met de Staatssecretaris hierover gesproken. Hoe zit het nu met de uitbreiding van het rookverbod met voor roken bestemde kruidenproducten? In de memorie van toelichting wordt verwezen naar het Preventieakkoord. Dan kijk ik op bladzijde 20 bij punt 9 en daar staat: «Met de uitbreiding willen we het roken van de bestaande en toekomstige damp- en aanverwante producten die gezondheidsschade veroorzaken verbieden.» Met «aanverwante producten» worden, naast elektronische dampwaar, ook voor roken bestemde kruidenproducten bedoeld. Maar dan snap ik dus niet dat nu de wetswijziging er komt, de voor roken bestemde kruidenproducten of, zoals de Staatssecretaris ze nu opeens noemt, kruidenrookproducten, niet onder de invulling van de definitie van het nieuwe rookverbod vallen. Dan vraag ik de Staatssecretaris nogmaals om eens duidelijkheid te geven: waarom wel een e-sigaret verbannen maar een waterpijp toestaan? Waarom de e-sigaret straks onbetaalbaar maken maar een joint nog steeds toestaan? Dat is toch raar? Daaraan gekoppeld: als we de rookruimtes in Nederland nu allemaal gaan sluiten, waarom verbieden we dan niet een coffeeshop en een shisha-lounge? Dat zijn rookruimtes! Een shishalounge is een rookruimte. Een coffeeshop is een rookruimte. Die laat u open, maar een gewone rookruimte ergens in een bedrijf, waar mensen af en toe een sigaret roken, moet dicht. Op basis van feiten: hoe dan?

Voorzitter. Blurring missen we en dat is heel jammer. Slijters mogen nu wel een proeverij houden, maar geen bijpassend kaasje verkopen. De lunchroom mag de schilderijen niet te koop aanbieden. Als je in een bruidszaak een glas champagne schenkt bij het «yes to the dress»-

moment, is dat strafbaar. Maar blurring is de 21ste eeuw en deze wetswijziging was een kans, temeer daar er in een eerder uitgevoerde pilot geen negatieve effecten op de openbare orde, de veiligheid en de volksgezondheid werden gemeld. De VVD kwam ooit met een initiatiefvoorstel over blurring. Maar ja, vroeger was de VVD ook tegen hogere belastingen en voor automobilisten en ondernemers, dus het kan verkeren.

Dan de berichten van vorige week, de actualiteit: lachgas. Daar kan je natuurlijk grapjes over maken als «lachwekkend» en zo, alhoewel het dat ook wel een beetje is. Al die partijen die voor het verbod van gewoon gas in Nederland zijn, zijn dan niet voor het verbod op lachgas. Dat is dan wel weer opvallend. Wij zijn benieuwd naar de uitwerking van de Staatssecretaris. Hopelijk komt er een verbod op de verkoop aan jongeren, een verbod op gebruik in het verkeer en een verbod op de verkoop in de horeca.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Van Gerven. Ik merk even op dat de heer Van Gerven heeft aangegeven dat hij wellicht eerder weg moet vanwege plenaire activiteiten. Dat zien we vanzelf. Ik geef hem het woord namens de fractie van de SP.

De heer Van Gerven (SP):

Dank u wel, voorzitter. Ik sluit even aan op het betoog van de PVV, dat een beetje warrig was. In zijn inleiding zei de heer Mulder dat hij niet voor verboden is, terwijl het einde van zijn betoog weer vol verboden zat. Maar goed, dat even terzijde.

Laten we nog even stilstaan bij de e-sigaret.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Voorzitter...

De voorzitter:

Ik geef u de gelegenheid tot het stellen van een vraag.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Nou nee, niet voor het stellen van een vraag. Er wordt gesteld dat het onduidelijk is, dus ik denk dat als ik mijn bijdrage nog een keer...

De voorzitter:

Nee, nee, nee, dat gaan we niet doen.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Niet?

De voorzitter:

U kunt de heer Van Gerven een vraag stellen. Als u dat niet wilt, dan gaat de heer Van Gerven verder met zijn betoog.

De heer Van Gerven (SP):

Goed, voorzitter, we gaan verder. Dit is wel een dynamisch debat, dus dat is mooi.

Wat de e-sigaret betreft vraag ik de Staatssecretaris om ook te reflecteren op het interruptiedebatje dat ik had met de PVV. Zou het een idee zijn om de nicotine uit de e-sigaret te halen? Het probleem van het gebruik van de e-sigaret is de verslavende werking. De nicotine is daarvan de hoofdoorzaak. Is dat een begaanbare weg? Wat kan de Staatssecretaris verder doen om het gebruik van de e-sigaret te minimaliseren en net zo hard aan te pakken als de gewone sigaret?

Dan de discussie hoe je preventie nou het beste aanpakt. We zien dat de maatregelen die worden genomen, heel vaak inzoomen op gedragsverandering. Maar de vraag is natuurlijk wat het meest effectief is om de verschillen in de sociaaleconomische gezondheid terug te dringen, bijvoorbeeld dat de jeugd van het vmbo en het mbo meer rookt dan de jeugd op het hbo, en de kansen op een gezonde toekomst voor iedereen gelijk te maken. Zijn maatregelen dan niet effectiever dan het geheven vingertje? Het tabaksverbruik is ook teruggedrongen door gewoon maatregelen te nemen, zoals dat er op plekken niet meer gerookt mag worden, dus gewoon door harde maatregelen. Ook zijn bepaalde hulpstoffen in de sigaret verboden.

Ik kijk dan ook even naar een ander element: het feit dat kinderen niet naar de tandarts gaan. Gemeentes hebben daar een taak. Is het een idee om met gemeentes af te spreken dat kinderen wel naar de tandarts gaan? Moet er niet harder beleid worden afgesproken over de taak die gemeentes hebben, maar niet uitvoeren? Wellicht is daar ook een financiële prikkel voor nodig. Het gaat dan om artikel 5 van de Wet publieke gezondheidszorg en artikel 6.1 van het Besluit publieke gezondheid. Ik hoor de Staatssecretaris hier graag over.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Vroeger, toen ik jong was, in de vorige eeuw, hadden we de schooltandarts. Nu is het vaak problematisch omdat ouders niet meer naar de tandarts gaan en de kinderen dus ook niet. Is meneer Van Gerven het met me eens dat het misschien een idee is om de schooltandarts weer terug te laten komen?

De heer **Van Gerven** (SP):

Zeker. Dat voorstel heeft de SP al vaker gedaan, dus we zijn het eens met 50PLUS. De schooltandarts is een mogelijkheid. Dat kan; dat zit in het pakket. Dat zijn afspraken die met verzekeraars gemaakt moeten worden. We hebben ook de GGD en de consultatiebureaus. Je ziet dat mondzorg daar echt een ondergeschoven kind is. Wij zijn er dus voorstander van dat het kabinet initiatieven ontplooit om met gemeentes afspraken te maken dat elk kind voor controle naar de tandarts gaat, want een goed gebit is goud waard. Het is ook aangetoond dat een goed gebit beter is voor het welzijn en de gezondheid van kinderen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Sazias, afrondend.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Maar bij de GGD en de consultatiebureaus komen grotere kinderen niet meer, terwijl ze op school allemaal samen zijn. Mij lijkt het dus toch niet zo'n gek idee om dat op school te concentreren. Denkt u ook niet dat dat handiger is?

De heer **Van Gerven** (SP):

Controles beginnen eigenlijk al zodra de eerste tand zichtbaar is bij het kind. Dan begint de preventie al, maar zeker vanaf het tweede jaar. Dan zitten ze nog niet op school, terwijl het in die periode al ontzettend belangrijk is dat kinderen standaard elk halfjaar ter controle naar de tandarts gaan, ook om te voorkomen dat er later geboord moet worden en er allerlei drempels ontstaan waardoor kinderen niet naar de tandarts gaan.

De **voorzitter**:

U vervolgt uw betoog.

De heer **Van Gerven** (SP):

Voorzitter. Dan het gebruik van reclame door de industrie, de winkels enzovoorts. Ik heb het dan over alcoholreclame. Is de Staatssecretaris het met de SP eens dat een verbod op alcoholreclame een effectief middel is om het overmatig gebruik van alcohol terug te dringen? Mijn vraag is specifiek of het een effectief middel is, want ik weet dat hij niet gaat toezeggen om het in te voeren omdat hij in een coalitie zit of wat dan ook. Mijn concrete vraag is: werkt het? En als het werkt, hoe kunnen we er dan toe komen?

Actueel is het verhaal rond de suikertaks of het heffen van taksen. De SP is daar niet zo'n voorstander van, want dan straf je eigenlijk de gebruiker. Zou het niet veel beter zijn om de producent aan te pakken? Waarom maken we niet gewoon harde afspraken over de suiker-, zout- en vetgehaltes van producten? We spreken ook af dat er geen gifstoffen in mogen zitten enzovoorts. Is dat niet een veel betere weg dan het straffen van de gebruiker door onnodig allemaal accijnzen te verhogen en in te voeren?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Hermans. Mevrouw Hermans spreekt namens de fractie van de VVD. Gaat uw gang.

Mevrouw Hermans (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Vroeger hing bij ons in de klas een poster van de Schijf van Vijf. Toen ik daar gisteren even over na zat te denken, bedacht ik me dat het eigenlijk een schijf van vier was, want ik herinner het me als een soort klavertjevier. School was voor mij in de jaren tachtig, dus ook in de vorige eeuw, mevrouw Sazias. Wat we precies deden met die schijf van vier, vijf of wat was het ook alweer, weet ik eigenlijk niet meer. Maar ik herinner me in elk geval nog dat die poster daar hing. Ik moet eerlijk bekennen dat ik ook vandaag nog niet elke dag strikt binnen de kaders van de Schijf van Vijf – dat is het inmiddels – leef, eet en drink. Maar volgens mij hoeft dat ook niet. Daarom wilde ik dit voorbeeld gebruiken. Het feit dat ik die poster nog voor me zie, dat ik hem nog zie hangen, betekent volgens mij dat we ons bewust zijn van de keuzes die we maken, in ieder geval dat ik me daarvan bewust ben. Wat de VVD-fractie betreft zou de focus precies moeten liggen op het stimuleren van gezond gedrag en het je bewust zijn van de keuzes die je maakt. Het gaat heel veel over verbieden en dingen die niet mogen, maar hoe stimuleren we nou dat gezonde gedrag en hoe helpen we bij het maken van die gezonde keuzes? De gecombineerde leefstijlinterventie, de GLI – die is al een paar keer voorbijgekomen – is daar wat de VVD betreft echt een mooi voorbeeld van. Er is in het afgelopen jaar zo ongeveer 1.500 keer gebruik van gemaakt. De vraag is: hoe krijgen we dat aantal nou omhoog? Zijn het er «maar» 1.500 of eigenlijk «al» 1.500? En hoe kijkt de Staatssecretaris daarnaar? Als je kijkt waar die interventies vooral ingezet worden, dan zie je dat dat in het noorden van het land nauwelijks gebeurt. Hoe komt dat, en hoe kunnen we ervoor zorgen dat die interventies ook daar worden aangeboden? En is er ook meer te halen uit het doorverwijzen? Ik dacht dat mevrouw Diertens daar ook al naar vroeg. Zit het feit dat deze interventies bestaan bijvoorbeeld ingebakken in de scholing, maar vooral ook de nascholing van huisartsen, diëtisten en allerlei andere professionals die kunnen doorverwijzen naar deze interventies?

Voorzitter. Begin deze maand stond in de NRC een interessant artikel over leefstijl. Daarin stond hoe leefstijl kan bijdragen aan gezond blijven, maar ook aan de kans om beter te worden of beter om te gaan met een chronische ziekte. Er is al een aantal onderzoeken dat laat zien dat leefstijlveranderingen echt effect hebben als je ziek bent. Maar er is wel meer onderzoek nodig. Ik geloof dat de ChristenUnie en GroenLinks bij de begroting van vorig jaar een amendement hebben ingediend voor meer

geld voor leefstijlgeneeskunde. De Staatssecretaris heeft net aangekondigd meer geld beschikbaar te hebben voor de onderzoeken rondom de GLI's. Mijn vraag is eigenlijk: hoe brengen we nou samenhang aan in al die onderzoeken en voorkomen we dat we allerlei individuele pilots aan het onderzoeken zijn, maar aan het einde van de rit eigenlijk geen samenhangende informatie hebben om echt een stap voorwaarts te kunnen zetten?

Voorzitter.

De voorzitter:

Voordat u verdergaat, is er een vraag van mevrouw Diertens.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Dat betoog over leefstijlgeneeskunde spreekt mij heel erg aan, maar mijn vraag is of u in datzelfde artikel hebt gelezen dat verpleegkundigen, die dit vroeger in hun curriculum hadden, nu eigenlijk geen tijd meer hebben om patiënten voor te lichten over en mee te nemen in de gedragsveranderingen die mogelijk zijn nadat en zelfs voordat ze geopereerd worden of een behandeling ondergaan. Ik weet niet in hoeverre u dat ook wilt meenemen in dat onderzoek.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Nee, mijn vraag was er niet specifiek op gericht dat dat in het onderzoek zou worden meegenomen. Dat onderzoek moet wat mij betreft meer gaan over de effectiviteit van interventies die gericht zijn op veranderingen in leefstijl. Maar ik ben het wel met u eens dat als uit onderzoek blijkt dat die effectiviteit er is en dat het werkt, verpleegkundigen en al die professionals in de zorg – en het liefst natuurlijk ook al daarvoor, want uiteindelijk is voorkomen beter dan genezen – ook de tijd moeten hebben om dat gesprek te voeren. Dat deel ik absoluut met mevrouw Diertens.

Dan sport en preventie. Ik denk dat de verbinding tussen sport en preventie voor ons allemaal evident is, maar omdat het zo evident is, vraag ik me wel af of daar nu de dingen gebeuren die moeten gebeuren.

Mijn vraag aan de Staatssecretaris is eigenlijk wat hij samen met de Minister van Sport nu allemaal doet, hoe zij hun gezamenlijke voorbeeldfunctie inzetten, om die verbinding ook echt tot stand te brengen.

Tot slot nog een vraag over de nota gezondheidsbeleid. Als ik het goed heb, zegt artikel 13 van de Wet publieke gezondheid dat er één keer in de vier jaar zo'n nota moet komen. Wat is hier precies de bedoeling van? En hoe verhoudt die nota zich tot het Preventieakkoord, alle lokale akkoorden en eigenlijk alle plannen die er al liggen?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een vraag van de heer Renkema.

De heer **Renkema** (GroenLinks):

Ja, over lachgas. Dat is niet genoemd door de VVD, maar ik wil er toch een vraag over stellen. Ik zag hier zonet even een debat tussen CDA en D66, en ik ben eigenlijk nieuwsgierig hoe de VVD op dit moment kijkt naar het voornemen van het kabinet.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

De VVD is daar kritisch over. Dat begint ermee dat de route die het kabinet afgelopen maandag presenteerde, namelijk lachgas op lijst 2 van de Opiumwet zetten, echt grote gevolgen heeft voor allerlei ondernemers die lachgas gewoon gebruiken in hun dagelijkse werk. Denk aan een banketbakker of een garagehouder. De Staatssecretaris schrijft dat hij deze groepen gaat uitzonderen, maar dat lijkt mij nog niet zo eenvoudig. We moeten hier niet één probleem denken op te lossen en vervolgens aan de

andere kant een heleboel nieuwe problemen organiseren. Vervolgens moeten we ons ook echt de vraag stellen of iets wat al niet mag in het verkeer... Ik gebruik nu even het verkeer als voorbeeld. Het gebruik van lachgas aldaar is echt een groot probleem. Daar ben ik het direct mee eens. Maar je mag het al niet gebruiken achter het stuur, en toch zien we dat heel veel jongeren dat doen, omdat ze het wel stoer en spannend vinden en denken: dat moet toch kunnen, een of meerdere van die ballonnetjes? Nee, dat kan dus niet, en het mag ook al niet. Gaat het bij die jongeren tot ander gedrag leiden als we nog een keer in een wet opschrijven dat het niet mag? Daar heb ik echt grote twijfels over.

De heer **Renkema** (GroenLinks):

Dus heel concreet: een voorstel om lachgas in de Opiumwet op te nemen krijgt geen steun van de VVD op dit moment?

Mevrouw **Hermans** (VVD):

De VVD heeft heel veel vragen naar aanleiding van de brief van de Staatssecretaris. Dat is ook de reden dat ik over die brief een schriftelijk overleg zal aanvragen, maar met die procedure zal ik u in dit debat niet vermoeien. Maar op dit moment is voor ons onvoldoende duidelijk wat dit betekent voor al die ondernemers – ik noemde ze al – die dit gewoon nodig hebben in hun dagelijks werk.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Ik hoor de discrepantie tussen wat de Staatssecretaris voorstelt en wat de VVD wil. U kent de PVV allemaal als een partij van bruggenbouwers, dus laat mij een poging wagen in dezen. Is het voor de VVD wel acceptabel om bijvoorbeeld op korte termijn een verbod op de verkoop van lachgas in de horeca in te voeren, net zoals we bijvoorbeeld roken hebben verboden?

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Wat voor de VVD belangrijk is, is dat we wat doen aan het probleem rondom lachgas, dat wij ook zien en erkennen. Gelukkig gebeurt er lokaal ook al van alles en nog wat. Als er vragen, oproepen of suggesties voor ons zijn om dat lokaal eenvoudiger te maken, bel of mail me dan alsjeblieft; dan gaan we daarmee aan de slag. Maar nu even snel en stoer roepen «we gaan het hier verbieden, we gaan het daar verbieden en we gaan het op die lijst zetten» zonder echt inzicht te hebben in de consequenties voor al die banketbakkers en garagehouders die dat lachgas hartstikke hard nodig hebben in hun dagelijks werk, daar is de VVD geen voorstander van.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Dat betekent dus dat de VVD wel wil verbieden dat onze kinderen in een bar of in een kroeg een sigaret roken, maar dat ze in diezelfde kroeg gewoon bij de barman een ballonnetje kunnen bestellen voor € 3 of € 4 en dat gebruiken. Dat vind ik vreemd.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Zonder alles te herhalen wat ik net gezegd heb: ik vind het ook heel goed dat er lokaal al allerlei acties worden ondernomen om het gebruik van lachgas tegen te gaan, bijvoorbeeld via de algemene plaatselijke verordeningen en via evenementenvergunningen. Als daar meer mogelijkheden voor zijn of als wij kunnen helpen om die mogelijkheden te verruimen, dan doe ik dat graag. Maar het voorstel dat het kabinet maandag heeft gedaan om opium... Ik ging zeggen «om opium op lijst 2 te zetten». Sorry. Het voorstel om lachgas op lijst 2 van de Opiumwet te zetten heeft echt heftige consequenties voor een heleboel andere

organisaties. Die moeten we in beeld hebben en daar moeten we oog voor hebben.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan de heer Renkema. Hij spreekt namens de fractie van GroenLinks. Gaat uw gang.

De heer Renkema (GroenLinks):

Voorzitter, dank u wel. Ik wil even opmerken dat mijn bijdrage vandaag ook namens collega Ploumen van de PvdA is. Wanneer we als Kamer spreken over preventie, praten we wat ons betreft vooral ook over een verschillend perspectief op wat vrijheid eigenlijk is. Is er immers nog sprake van keuzevrijheid als je verslaafd bent? Hoe beïnvloedt iemands keuzevrijheid vandaag zijn of haar perspectief op keuzevrijheid morgen? Wat kan de overheid doen om positieve keuzes te laten maken? Het valt moeilijk te verdedigen dat een gezonde leefstijl gewoon een kwestie van kiezen is. We kunnen denk ik niet ontkennen dat kennis, tijd en geld nodig zijn om gezonde keuzes te kunnen maken. De Britse filosoof John Locke zei ooit: als er geen wet is, is er ook geen vrijheid. Wij hebben ondersteuning nodig om echt vrije keuzes te kunnen maken, een kader dat ons in staat stelt om in het doolhof van keuzes te kunnen navigeren, zodat mensen geen speelbal worden van machtige industrieën zoals de tabaksindustrie en de suikerindustrie. De vraag is dus eigenlijk hoe we de beïnvloedingsmacht van producenten en verkopers kunnen doorbreken en de consument weerbaarder kunnen maken in een manipulerende omgeving.

Er ligt nu een wat ons betreft weinig ambitieus Preventieakkoord. Fijn dat iedereen meedeed, maar we weten nu al, dankzij het RIVM, dat de beleidsdoelen niet zullen worden gehaald. Mijn eerste vraag is dan ook: komt bij de monitor, die we in mei 2020 van de Staatssecretaris krijgen, meteen ook een aanscherping van het beleid?

We hebben naar aanleiding van het Preventieakkoord ook een brief gekregen over schoollunches. GroenLinks is teleurgesteld over het gebrek aan ambitie in die brief. Zouden we niet veel meer ambitie moeten hebben als het gaat om een gezonde lunch voor alle leerlingen in Nederland? Hoe ziet de Staatssecretaris het advies om ook op dit punt landelijk langjarige ambities te formuleren?

In een eerder debat heb ik aangegeven dat jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen wat mij betreft veel breder ingezet zouden kunnen worden om de gezondheid van jongeren te verbeteren. De Staatssecretaris gaf toen aan dat hun rol is vastgelegd in de Wet publieke gezondheid, maar ik zou heel graag concrete doelstellingen voor hen willen hebben, zoals bijvoorbeeld de invoering van een spreekuur op vo-scholen. Is de Staatssecretaris het met mij eens dat scholieren baat hebben bij een toegankelijke plek waar ze drempelloos terecht kunnen met vragen over bijvoorbeeld seksuele gezondheid, soa's, vaccinaties, alcohol, drugs en jawel, ook over lachgas? Als hij dat met mij eens is, hoe wil de Staatssecretaris dat dan vormgeven?

Voorzitter. Goede voorlichting blijft van cruciaal belang om gezonde keuzes te kunnen maken. Wij zijn blij met het besluit over het voedselkeuzelogo. Wel maak ik me zorgen over het tempo van invoering. Wat vindt de Staatssecretaris van de toch wat zuinige reactie van de levensmiddelenindustrie?

Maar voorlichting is niet genoeg. Dit kabinet doet erg weinig om ongezonde keuzes duurder te maken en doet vrijwel niets om gezonde keuzes goedkoper te maken. In september heb ik met collega Ploumen een motie ingediend met het verzoek om verschillende varianten van een suikertaks te onderzoeken en de ervaringen elders te inventariseren. Dat wilde de Staatssecretaris niet. Ik vraag hem opnieuw waarom niet. Kan hij mij een goede reden geven waarom zelfs onderzoek naar modellen van

een suikertaks een slecht idee is? In dit verband krijg ik graag een reactie op de brief van drie wethouders van drie grote steden, gisteren in de NRC, maar ook op het gegeven dat die suikertaks een bewezen effectief instrument is. Ik verwijs daarbij naar de ervaringen in het Verenigd Koninkrijk.

Voorzitter. Afsluitend wil ik het graag hebben over de sjoemelsigaret. Hier heb ik twee vragen over voor de Staatssecretaris. Wat is zijn ambitie als het gaat om de invoering van die Canadese meetmethode? Welk tijdspad ziet hij voor zich bij de invoering van deze meetmethode in ons land? Dank u wel.

De **voorzitter**:

Hartelijk dank. Mevrouw Dik-Faber heeft een vraag.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Ik heb in het betoog van de heer Renkema niet veel gehoord over zijn standpunt over lachgas. Ik ben heel erg benieuwd waar de GroenLinks-fractie staat. Klopt het inderdaad dat zij zich keren tegen een verbod op lachgas, zoals ik las in de media? Hoe moet ik dat rijmen? Dan sta je niet aan de kant van gemeenteraden en van de politie. We trekken vaak samen op als het gaat om milieu en klimaat. Waarom zou dat niet de reden zijn om hier sterk tegen op te treden?

De heer **Renkema** (GroenLinks):

Wij maken ons ook zorgen over het gebruik van lachgas. Ik heb ook de ervaringen van gemeenten gelezen en van de politie. Overigens zijn er nogal wat steden die daar nu met een APV maatregelen tegen nemen. Het is heel verstandig dat dat gebeurt. Tegelijkertijd kun je om ongewenst gedrag te bestrijden, kiezen uit allerlei routes en instrumenten. Wij geloven op dit moment veel meer in het instrument van voorlichting aan jongeren – ik heb daar zonet ook een voorstel voor gedaan richting de Staatssecretaris – waarbij duidelijk wordt gemaakt wat de risico's zijn en wat het betekent om dat te gebruiken. Ik ben me er namelijk bewust van dat jongeren eigenlijk altijd experimenteren. Nu is het lachgas en misschien is het volgend jaar iets anders. Dan vind ik het instrument om het op lijst 2 van de Opiumwet te plaatsen te zwaar. Daar komt nog bij – D66 heeft dat hier net ook benoemd – dat lachgas daarmee niet uit onze samenleving verdwijnt. Sterker nog, het kan erg interessant zijn om dan een handeltje te beginnen in lachgas, want ook als het verboden is, is het voor jongeren nog steeds heel erg aantrekkelijk.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Ik ben niet overtuigd door het betoog van GroenLinks. We zijn samen op zoek om onze jongeren te beschermen en ze te helpen met gezond opgroeien. Dat doen we op allerlei terreinen, zoals bij gezonde voeding en suiker – ik hoorde net iets over een suikertaks – en bij sporten en bewegen. En bij deze maatregel, die ook zo belastend is voor het milieu en ons klimaat, zegt GroenLinks: ik ben even niet thuis, ik ga even achteroverleunen, goede voorlichting is voldoende. Terwijl we zien dat goede voorlichting niet voldoende is. Natuurlijk moeten we dat doen, maar we bereiken daarmee onze doelen niet. Ik zie dus heel graag grotere stappen bij GroenLinks.

De heer **Renkema** (GroenLinks):

In het Preventieakkoord is gekozen voor drie onderwerpen om afspraken over te maken. Dat waren overgewicht, alcohol en roken. Ik heb de afgelopen maanden gemerkt dat de discussie heel sterk gaat over drugs. We hebben daar ook al een aantal debatten over gehad, zowel plenair alsook in commissieverband bij een ander debat met de Staatssecretaris, over drugsbeleid. Ik denk dat onze standpunten daarin verschillen. Wij

delen de zorg – dat meen ik oprecht – maar de route waarlangs je uiteindelijk komt tot verandering ligt voor ons sterker aan de kant van preventie. Dat bedoel ik breed, in de zin van volksgezondheid, en dat is iets anders dan preventie vanuit wetgeving en handhaving, want dat is eigenlijk een bijna criminologische invulling van dat begrip. Daar kijken wij dus anders naar.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Sazias. Zij spreekt namens de fractie van 50PLUS. Gaat uw gang.

Mevrouw Sazias (50PLUS):

Klopt. Dank u wel, voorzitter. Is er nog wel sprake van keuzevrijheid als je verslaafd bent? Dat waren de woorden van de heer Renkema zojuist. Bij het debat over het Preventieakkoord heb ik een motie ingediend over de afkickmogelijkheid voor verstokte rokers. Want wij zijn helemaal voor de rookvrije generatie, maar we vinden niet dat we de oudere rokers die het gewoon niet lukt om te stoppen, uit onze handen moeten laten vallen. De Minister zou met een brief komen. Ik ben heel erg benieuwd wanneer we die kunnen verwachten.

De Patiëntenfederatie krijgt signalen dat mensen die om leefstijlondersteuning vragen bij hun huisarts, die vervolgens niet krijgen. Hebben de zorgverzekeraars wel voldoende leefstijlondersteuning gecontracteerd? Worden patiënten wel actief gewezen op de mogelijkheden rondom die ondersteuning en worden ze dan ook doorverwezen naar een aanbieder? Uit onderzoek van het CBS blijkt dat in 2018 gemiddeld dertien mensen per dag zijn overleden na een val. Driekwart van hen zijn ouderen. Het aantal blijft stijgen en is niet alleen door de vergrijzing te verklaren. Ik heb hier al schriftelijke vragen over ingediend. In het voorjaar zal de Staatssecretaris ons informeren over wat nodig is om valpreventie landelijk beschikbaar te maken. Wat 50PLUS betreft moeten er zo snel mogelijk maatregelen worden genomen. Is de Staatssecretaris met het oog op de schrikbarende cijfers bereid om dat proces te versnellen? We horen graag wat de Staatssecretaris nú gaat doen.

Vorige week heb ik even gegoogeld. Het valt me op dat cursussen op dat gebied heel moeilijk te vinden zijn. Dat geldt trouwens ook voor het beweegaanbod voor ouderen. We krijgen signalen van professionals, zoals huisartsen, dat ze vaak niet weten welk beweegaanbod er voor ouderen is binnen hun gemeente. De vraag is of de Staatssecretaris bereid is om in gesprek te gaan met gemeenten en hen aan te sporen cursussen beter vindbaar te maken. Bewegen is zo ontzettend belangrijk. Voor elk element waar we het hier over hebben, doet bewegen goed. Het verkleint de kans op aandoeningen zoals dementie, hart- en vaatziekten en diabetes.

Voorzitter. Uit een recent onderzoek van de V&VN blijkt dat 96% van de verpleegkundigen en verzorgenden onder andere lichaamsbeweging en valpreventie het belangrijkste vindt als het gaat om preventieve zorg. Alleen komen ze daar niet aan toe. Ze hebben er geen tijd voor, door de grote werkdruk en te weinig collega's. Nu blijkt ook nog dat zorgverzekeraars dat vaak ook niet vergoeden, omdat het effect van preventie vaak heel moeilijk meetbaar is. De wijkverpleegkundigen stapelen dus vaak een serie medische behandelingen op elkaar, maar juist voor het aangaan van het gesprek en het praten over preventie – wijkverpleegkundigen vinden vooral lichaamsbeweging, infectiepreventie, hygiëne en preventie van doorligwonden belangrijk – hebben ze gewoon geen tijd. Ik weet dat wijkverpleegkunde niet in de portefeuille zit van deze Minister, maar ik doe toch een dringend beroep om samen met zijn collega te zorgen dat er meer ruimte komt voor preventie door wijkverpleegkundigen.

De Staatssecretaris heeft aangegeven dat Nederland gaat werken met de Nutri-Score. We zijn blij dat deze wordt gelijkgesteld aan de Schijf van Vijf.

Fabrikanten zijn nu nog enthousiast, maar we kunnen ons voorstellen dat het enthousiasme wat minder wordt zodra zij een slechter vinkje krijgen op hun product en ze sneller een ongezonde score dreigen te krijgen. De Nutri-Score is nog niet verplicht. Waarom verplichten we die niet? De reden waarom het in Frankrijk niet goed werkt, is juist omdat niet alle producten die Nutri-Score dragen.

Voorzitter, heel kort nog over de mondzorg. Meneer Van Gerven had het er al over. Wij vragen vaak om mondzorg voor ouderen. Dat is heel belangrijk. Ik ben ook benieuwd wat de Staatssecretaris vindt van de schooltandarts.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Dik-Faber. Mevrouw Dik-Faber spreekt namens de fractie van de ChristenUnie. Gaat uw gang.

Mevrouw Dik-Faber (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Ik spreek vandaag ook namens de fractie van de SGP. Drie maanden geleden hadden we het debat over het Nationaal Preventieakkoord. Wat is er sindsdien veel gebeurd, binnen maar ook buiten de kaders van het Preventieakkoord! Ik ben heel blij met de vergroting van de inzet op onderzoek naar leefstijlgeneeskunde. Dankzij een amendement van collega Ellemée en mij is hiervoor geld beschikbaar gekomen. Ik ben heel blij dat het budget nu stijgt naar 5 miljoen euro. Er zijn veel hoopgevendende wetenschappelijke indicaties dat leefstijlgeneeskunde veel medisch potentieel heeft voor onder meer hart- en vaatziekten, diabetes type 2 en dementie. Is het kabinet bereid om naast onderzoek ook te investeren in het Nederlands Innovatiecentrum voor Leefstijlgeneeskunde, zodat kennis wordt verspreid en we leefstijlgeneeskunde in Nederland beter neer kunnen zetten?

Sinds dit jaar is de gecombineerde leefstijlinterventie, de GLI, in het basispakket opgenomen. Anderen zeiden ook al dat het aantal mensen dat deelneemt aan een GLI nog wat tegenvalt: nog geen 1.400. De Patiëntenfederatie geeft aan dat mensen nog vaak bot vangen. Daarom is mijn vraag aan de Staatssecretaris: hoe staat het met de contractering van de GLI door de zorgverzekeraars? Wordt er voldoende aanbod ingekocht om aan de vraag te kunnen voldoen? Er is sowieso nog veel winst te halen op het gebied van preventie. Nu wordt slechts een klein deel van het zorgbudget aan preventie besteed. Is de Staatssecretaris bereid om naast leefstijlgeneeskunde meer ruimte te creëren voor onderzoek naar effectieve preventieve interventies, zodat deze net als de GLI eventueel in het basispakket kunnen worden opgenomen?

Voorzitter. De aan lachgas verslaafde Ayoub uit Utrecht raakte verlamd. Gisteren deed zijn zus haar verhaal in de media. Het is een van de vele verhalen over de gevolgen van lachgas. Lachgas is geen onschuldig ballonnetje. De gezondheidsrisico's zijn groot. Het vervuult het milieu en het vormt een gevaar in het verkeer. Meer en meer slaan drugscriminelen er een slaatje uit. Politie en steeds meer gemeenten roepen op tot een verbod. Ik prijs de Staatssecretaris voor de voortvarendheid waarmee hij, na een zorgvuldige risicobeoordeling, bezit, handel en verkoop van lachgas voor recreatief gebruik wil verbieden.

Voorzitter. Ik ben ook blij met de stappen die de Staatssecretaris zet richting een rookvrije generatie. Wel heb ik nog zorgen over de e-sigaret. Het Trimbos-instituut kijkt momenteel naar de wetenschappelijke stand van zaken over de effecten van de e-sigaret, en zal daarbij ook kijken naar de effecten van smaakjes op de aantrekkelijkheid ervan. Wil de Staatssecretaris daarnaast ook op een rij zetten welke mogelijkheden er zijn om het risico te verminderen dat jongeren beginnen met de e-sigaret? Ik denk bijvoorbeeld aan een juridische verkenning, inclusief een internationale vergelijking van de maatregelen die wel en niet werken.

Dan over alcohol. Ik ben geschrokken van de berichten over de hectoliterbonussen die studentenverenigingen krijgen van brouwers. Dit strookt absoluut niet met de afspraken die zijn gemaakt met studentenverenigingen in het kader van het Preventieakkoord. Is de Staatssecretaris bereid om in gesprek te gaan met de brouwers en de studentenverenigingen om hier een oplossing voor te bedenken? Welke rol is er voor gemeenten om op te treden bij overlast als gevolg van overmatig alcoholgebruik bij studentenverenigingen?

Het voedselkeuzelogo is ook al bij anderen aan bod geweest. Het is goed dat er nu duidelijkheid over is, maar het voldoet nog niet aan de eisen die de Staatssecretaris zelf heeft gesteld. Daar zit mijn zorg, want hoe kunnen we ervoor zorgen dat de Nutri-Score aansluit bij onze Nederlandse Schijf van Vijf, als we tegelijkertijd gaan samenwerken met vijf andere landen, die ook hun wensen inbrengen? Kan de Staatssecretaris garanderen dat we niet in zee gaan met de Nutri-Score zolang het logo niet in lijn is met de Schijf van Vijf?

Voorzitter. Tot slot wil ik aandacht vragen voor de grote hoeveelheden suikers die onze kinderen binnenkrijgen. Naast Earth Overshoot Day is er nu ook de Suikermaxdag. Sommige kinderen bereiken hun persoonlijke suikertaks al in juli. Wethouders van drie grote steden geven aan dat ze de strijd tegen overgewicht aan het verliezen zijn. Ze pleiten voor een financiële suikertaks. Een stap die we ook kunnen zetten, is een 100%-verbod op kortingsacties op suikerrijke dranken, zoals deze week is bepleit in een petitie. Ik hoop echt dat de supermarkten hier hun verantwoordelijkheid willen nemen. Alleen inzetten op de consumptiegroei van Schijf-van-Vijfproducten vindt mijn fractie echt veel te mager.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een vraag van mevrouw Hermans. Gaat uw gang.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Mevrouw Dik-Faber begon haar betoog met leefstijlgeneeskunde en de GLI's. Ik deel het belang daarvan. Als ik het goed begrepen heb, vroeg zij de Staatssecretaris of hij bereid is om te investeren in het Nederlands Innovatiecentrum voor Leefstijlgeneeskunde, en extra te investeren in onderzoek. Nu begrijp ik op zich het verzoek, maar mijn vraag is: wat gaan we dan minder doen of waar moet dat geld vandaan komen? Ik keek net even de brief door over het Preventieakkoord. Waar ziet mevrouw Dik-Faber mogelijkheden om te schuiven met middelen?

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Ik denk dat mijn oproep gezien moet worden in het bredere kader. Daar gaat het kabinet nu mee aan de slag; volgens mij gaan de drie bewindspersonen kijken naar de toekomst van onze gezondheidszorg. Ik denk dat het goed is om preventie daar sterker in te verankeren dan nu het geval is, omdat we zien dat de zorgkosten onbetaalbaar dreigen te worden. Die zijn nu ruim 80 miljard. Als we niks doen, gaan we richting 100 miljard. Mijn fractie zou heel graag willen dat preventie daarin een grote plek krijgt, om te voorkomen dat mensen ziek worden en om uiteindelijk de zorgkosten te beteugelen. Ik heb mevrouw Hermans zostraks horen zeggen dat er veel gebeurt op het gebied van preventie. Dat ondersteun ik, maar volgens mij blijven we achter met het structureel inbedden van alle goede resultaten in ons zorgstelsel. Ik ben aan het zoeken – dat doe ik heel graag samen met anderen en met de bewindspersonen – hoe we preventie en alle goede resultaten die er nu al zijn, beter kunnen verankeren in het zorgveld.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Ik denk dat mevrouw Dik-Faber nu verwijst naar de contourennota die het kabinet heeft aangekondigd. Ik ben het direct met haar eens dat het onderwerp preventie daarin een plek moet krijgen. Maar ik hoorde haar inbreng net zo: gaat de Staatssecretaris ook extra geld investeren in dat centrum en in extra onderzoek? Vandaar mijn vraag. Als zij dat inderdaad bedoelde, waar moet dat dan vandaan komen uit het geld dat nu beschikbaar is voor preventie en het Preventieakkoord?

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Ik heb hier niet een amendement in mijn achterzak zitten. Voor mij staat als een paal boven water dat preventie een onderdeel kan zijn van het beteugelen van onze zorgkosten. Wellicht zal het nodig zijn – maar dat gesprek moeten we nog met elkaar voeren – om te kijken of we meer kunnen investeren in preventie, omdat dat uiteindelijk loont. Op het moment dat je investeert in preventie, zal er ook ruimte komen binnen zorgbudgetten om daarin te investeren. Dus: minder cure, meer preventie. Voorzitter, ik wil het daarbij laten.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan geef ik tot slot het woord aan mevrouw Van Kooten-Arissen voor haar inbreng. Gaat uw gang. U spreekt namens uzelf.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen** (vKA):

Voorzitter, dank u wel. Excuses dat ik iets later was; ik moest van een VAO hiernaartoe rennen. Gelukkig was ik nog net op tijd.

Voorzitter. Ik wil graag aansluiten bij de vragen die al zijn gesteld over de Nutri-Score, roken, alcohol en lachgas.

Geluiden uit het zorgwerkveld maken duidelijk dat preventie voorlopig helaas nog een taak is die er vaak bij wordt gedaan. Huisartsen hebben weinig tijd en moeten moeilijke keuzes maken. Hiervan zijn juist preventie-inzetten de dupe, en dat terwijl die op lange termijn meer mensen gezond kunnen houden en zelfs kostenbesparend werken. De GGD geeft zelf aan graag te willen worden betrokken bij de preventiestrategie om zo huisartsen te ontlasten. Ziet de Staatssecretaris hier een kans? Grijpt hij deze kans aan?

Voorzitter. Tot nu toe hebben de preventiegesprekken die worden gevoerd, nog niet tot een grootschalig ander aanbod geleid. Hoelang duurt het voordat er iets wordt gezegd over dit onderwerp in de praktijk?

Een ander probleem is dat patiënten die zelf al inzien dat leefstijlondersteuning heel erg belangrijk is en dat willen krijgen, zelf op zoek moeten naar die ondersteuning. Licht in de verwijzing voor leefstijlondersteuningscoaches geen rol voor de zorgaanbieders? Hoe staat het met de contractering van leefstijlondersteuning door zorgverzekeraars? Wordt er voldoende aanbod ingekocht? Wat gaat de Staatssecretaris doen om vraag en aanbod beter op elkaar te laten afstemmen?

Daarnaast wil ik aandacht vestigen op het gevaar van suiker voor jonge kinderen. Ondanks dat de gevaren van suikerinname inmiddels ruim duidelijk zijn geworden, worden kinderen dagelijks slachtoffer van de marketingstrategieën van supermarkten die sterk-suikerhoudende dranken voor bodemprijzen de deur uit doen. Kortingsacties op suikerrijke dranken zijn een belangrijk onderdeel van hoe onze kinderen, bewust of onbewust, worden getarget in suikercampagnes. Hier moet beleid op komen. Het zou niet zo mogen zijn dat we kinderen voor alles proberen te beschermen, maar dat we dit voornemen laten vallen zodra de belangen van supermarkten en levensmiddelenconcerns op het spel staan. Ik weet dat onze Staatssecretaris niet zo in elkaar steekt en ik durf hem om die reden dus om goed beleid te vragen. Zou onze Staatssecretaris een verbod op kortingsacties op suikervrije dranken willen overwegen? Zo niet, hoe denkt de Staatssecretaris dan het probleem van overtollige suikerinname door grote kortingen tegen te gaan? Graag een reactie.

Voorzitter. Als we het verder willen hebben over een alomvattende opvatting van gezondheid, is het belangrijk om ook te kijken naar hulp buiten de Zorgverzekeringswet. Armoede is een van de belangrijkste veroorzakers van de achteruitgang in de kwaliteit van leven en dus ook van de gezondheid van mensen. Hierom moet er ook bij preventie uitgebreid aandacht komen voor schuldhulpverlening en armoedebestrijding. Indirect kan ook opvoedingsondersteuning een grote bijdrage leveren. Op welke manier werkt de Staatssecretaris samen met het Ministerie van SZW om een brede strategie voor preventie en leefstijlinterventie te bewerkstelligen?

Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Kamer. Ik stel voor om de vergadering tien minuten te schorsen, waarna de Staatssecretaris overgaat tot de beantwoording van de gestelde vragen. Ik schors de vergadering voor tien minuten.

De vergadering wordt van 11.01 uur tot 11.16 uur geschorst.

De voorzitter:

We zijn toegekomen aan de beantwoording door de Staatssecretaris. Het verzoek aan hem is om even aan te geven hoe de beantwoording er uitziet. We hebben niet heel veel tijd, dus laten we maar beginnen met één interruptie per fractie. Dat zijn dan eigenlijk twee losse vragen. U moet maar even kijken hoe u dat wilt invullen. Dat is heel weinig, maar dan hebben we ook nog tijd voor een tweede termijn. Dat lijkt mij in het kader van het management van dit debat wel goed, zeg ik in de richting van de heer Mulder. We doen één interruptie in tweeën. Het mogen dus ook twee aparte vragen zijn. Ik geef alvast even aan dat mevrouw Szias dit overleg een halfuur eerder moet verlaten vanwege een andere, ook hele belangrijke verplichting. Zij is dus verontschuldigd op dat moment. Ik geef nu het woord aan de Staatssecretaris.

Staatssecretaris Blokhuis:

Dank, voorzitter. Mooi dat we met elkaar weer kunnen praten over preventie en leefstijlgeneeskunde. Het is heel mooi dat de Kamer ook zo veel aandacht heeft voor het onderwerp leefstijl. Het is immers nog maar drie maanden geleden dat we plenair een breed debat hadden over het Preventieakkoord. Het is mooi om te zien dat er echt een beweging aan de gang is, niet alleen bij heel veel maatschappelijke organisaties, maar ook hier in het parlement, om de samenleving gezonder te krijgen, onder andere door meer aandacht te geven aan preventie. Dat wil dus zeggen: aan de voorkant leed voorkomen. De meeste vragen gaan ook over het Preventieakkoord.

Voorzitter. Laat ik gelijk even aangeven hoe ik de beantwoording wil inrichten. Ik zal eerst iets in het algemeen zeggen. Vervolgens zal ik inzoomen op de drie thema's van het Preventieakkoord: alcohol, overgewicht en roken. Tot slot kom ik op het blok overige vragen. Ik heb geen apart blokje over drugs. We hebben een paar debatten gehad over drugsbeleid. Als de Kamer wil dat ik iets ga zeggen over lachgas, dan ben ik daar te allen tijde toe bereid, maar ik heb daar vervolgens mij geen vragen over gehoord in mijn richting. De drie blokken zijn dus: algemeen, de drie thema's van het Preventieakkoord en overig.

De voorzitter:

Er zijn nog twee leden binnengekomen. Ook tegen hen zeg ik nog even dat iedere fractie één interruptie in tweeën heeft, gezien de tijd. Dat mogen ook twee losse vragen zijn.

Staatssecretaris Blokhuis:

Voorzitter. Ik herhaal nog even kort de ambities uit het Preventieakkoord. De Kamerleden zullen ze allicht kennen, maar in het kader van het debat vind ik het goed om ze toch nog even stevig neer te zetten. Ik begin bij roken. Op dit moment beginnen elke dag nog 75 jongeren onder de 18 jaar met roken. Wij zetten in op een rookvrije generatie. Dat is één. Twee heeft betrekking op alcohol. Wij zetten in op een samenleving waarin kinderen en zwangeren niet drinken, althans geen alcoholische dranken, op minder probleemdrinkers en op meer bewustzijn over de risico's van alcohol. Dat is twee. Drie heeft betrekking op overgewicht. We zetten erop in dat het overgewicht in 2040 gedaald is naar het niveau van 22 jaar geleden.

Voorzitter. Verschillende woordvoerders hebben ook wat algemenere opmerkingen gemaakt over het belang van preventie en de taak van de overheid daarbij. Dat zijn belangrijke noties. Dat hele brede debat kunnen wij omwille van de tijd nu niet voeren, maar ik denk dat onze focus vooral moet liggen op mensen helpen om de gezonde keuze te maken. Mevrouw Hermans gaf dat goed aan. Je kunt dat doen door een heleboel verleidingsdingen. Denk aan zo'n voedselkeuzelogo waarmee je het makkelijker maakt om een gezonde keuze te maken. Het is ook heel mooi dat in het kader van het Preventieakkoord het zwaartepunt ligt bij het verleiden, het helpen van mensen om de gezonde keuze te maken.

Aan de andere kant hebben we er als overheid voor gekozen om wel degelijk een aantal stappen te zetten om dingen gewoon keihard te verbieden. Dat hebben we ook bij het Preventieakkoord gedaan. Roken op het schoolplein is verboden. Sigaretten worden duurder. Prijsacties op alcohol gaan we beperken. Dat zijn wel degelijk ingrepen van de overheid. Het is een uitdaging voor mij om de Kamer daarin mee te nemen, zodat we een goede balans vinden tussen het verleiden en het verbieden. Wat mij betreft zijn we daar bij het Preventieakkoord in belangrijke mate in geslaagd. We moeten nu met elkaar gaan uitvinden of we met de balans die we daarin gevonden hebben, goede stappen zetten op weg naar een gezonder Nederland, of dat er af en toe aan wat knoppen moet worden gedraaid om iets harder te gaan lopen om de ambities die we met elkaar hebben afgesproken, wel te halen.

Voorzitter. Integraal beleid betekent dat je alles wat relevant is daarbij betreft. Terecht heeft mevrouw Hermans in dat kader ook aandacht gevraagd voor de relatie met sport en bewegen. Ik wil ook graag ingaan op de vraag die ze daarbij stelde, namelijk: in hoeverre worden die akkoorden, het Sportakkoord en het Preventieakkoord, afgestemd met de lokale overheden, en hoe is de samenwerking met Minister Bruins, die met name over bewegen en sport gaat? Er is sowieso bij de totstandkoming van beide akkoorden veel connectie geweest tussen degenen die de akkoorden hebben gesloten. Er is veel verbinding op inhoud geweest, en ook bij de totstandkoming. Dat willen we ook op lokaal niveau organiseren. We willen dat ook lokale overheden dat voortzetten, omdat we weten dat meer sporten en bewegen bijdraagt aan de ambitie om bijvoorbeeld overgewicht te verminderen. Zowel in het Sportakkoord als in het Preventieakkoord zijn daarover concrete afspraken gemaakt met de sportbonden en NOC*NSF. Het gaat dan bijvoorbeeld om gezonde sportterreinen en kantines. Daarover hebben Minister Bruins en ik volop contact. We proberen daarin ook steeds dezelfde lijn te hanteren. Sterker nog, dat proberen we niet alleen; dat doen we ook.

Bij de totstandkoming van lokale akkoorden worden gemeenten actief gewezen op mogelijkheden om de verbinding te maken tussen beide akkoorden. In een aantal gemeenten gaat dat ook heel goed. In de Achterhoek is in juni van dit jaar een sportakkoord gesloten, waarna de stap is gezet om de ambities te verbreden naar het Preventieakkoord. Dat gebeurt wel in die volgorde, en dus niet gelijktijdig. Dat heeft ook te maken met het feit dat het Sportakkoord landelijk gewoon eerder klaar

was. In de gemeente Venray heeft de vertaling van het Nationaal Sportakkoord en het Nationaal Preventieakkoord het karakter van een leefstijlakoord gekregen. Daar hebben ze de akkoorden op die manier bij elkaar gevoegd. Je ziet overal beweging bij lokale overheden. Aan ons de uitdaging om ervoor te zorgen dat gemeenten niet gaan zeggen: we hebben al een sportakkoord, dus mag het eventjes een tandje minder; voor ons even geen preventieakkoord. U mag van mij verwachten dat ik er vol op duw om ook een preventieakkoord op lokaal niveau tot stand te brengen.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Bij het Sportakkoord hebben we het hier ook over gehad. Ik heb toen samen met de heer Van Nispen een motie ingediend om te onderzoeken in hoeverre sport en bewegen, en dan niet in het zorgdomein, bijdragen aan een vermindering van de zorgverzekeringskosten. Ik wil ook graag weten wat uw visie daarop is.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Volgens mij is al wel aangegeven dat daar een causaal verband tussen zit. Ik ga straks nog een aantal vragen beantwoorden over een gecombineerde leefstijlinterventie. Het gaat dan om een combinatie van de behandeling die in het verzekerde pakket zit en de aandacht die gemeenten vervolgens geven aan het beweegdeel. Als je dat allebei doet, dan pas heb je een goede gecombineerde leefstijlinterventie. Het is ook bij gemeenten goed doorgedrongen dat aandacht voor bewegen wel een must is om die aanpak, een gecombineerde leefstijlinterventie, compleet te maken. Ik weet niet of dat richting het antwoord gaat van mevrouw Diertens. Ja, nu daag ik haar weer uit.

De **voorzitter**:

Ja, u daagt uit, Staatssecretaris. Wilt u uw tweede vraag ook gebruiken, mevrouw Diertens?

Mevrouw **Diertens** (D66):

Ja, laat ik dat doen; je moet keuzes maken. Ik vind dit belangrijk, want ik doe het Preventie- en het Sportakkoord en ik zie dat heel veel preventieakkoorden heel erg gericht zijn op mensen die eigenlijk al een interventie nodig hebben. Als je het Preventieakkoord ook via de sport probeert te realiseren, dan richt je je met name op het voorkomen dat mensen ooit in die situatie terechtkomen. De motie gaat eigenlijk over de vraag in hoeverre we kunnen aantonen dat het van invloed is op de zorgkosten als iemand die nog niets heeft, regelmatig beweegt. Zie je dan een vermindering van de zorgkosten?

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Het is wel zo dat er twee bewindspersonen op dit domein actief zijn. Het sport- en beweegdeel wordt met name door Minister Bruins gedaan, maar bewegen zit wel degelijk ook in mijn portefeuille. Preventie in relatie tot gezondheidszorg valt wel degelijk ook onder de vlag van het Preventieakkoord. Het feit is wel dat we twee akkoorden hebben, maar het feit is ook dat bijvoorbeeld iets als de Gezonde School in belangrijke mate het beweegdeel als uitgangspunt heeft. Ik ben op Gezonde Scholen geweest. Daar wordt kinderen op een hele speelse manier het beweegdeel bijgebracht. Dat zit gewoon integraal door het hele schoolcurriculum heen.

Mevrouw Diertens vraagt: kan je aantonen dat het leidt tot minder zorgkosten? Volgens mij is dat gebeurd, maar als de Kamer de behoefte heeft om dat beter in beeld te laten brengen, dan hoor ik dat graag. Volgens mij is dit juist het uitgangspunt bij de Gezonde School, omdat wij

weten dat het aantoonbaar bijdraagt aan minder uitval en dus een gezondere gesteldheid van mensen.

Mevrouw Dik-Faber heeft nog benadrukt dat we nog wel een paar tandjes extra kunnen doen op het thema preventie. Volgens mij zijn anderen het daar overigens niet mee eens. Ik ga straks in op de gecombineerde leeftijdsinterventies en andere interventies, maar ook de leefstijlgeneeskunde heeft zij in dat kader genoemd. Die vraag wil ik zo beantwoorden, maar dat wij er op die manier aandacht aan besteden en dat bedrag voor leefstijlgeneeskunde verviervoudigd hebben, is ook wel een indicatie dat het in ieder geval bij ons heel goed tussen de oren zit. We moeten meer werk maken van preventie, omdat daar nog zo veel te winnen is en er nog zo veel ziektes te voorkomen zijn, omdat we daar gewoon raad mee weten.

Voorzitter. De Kamer mag van mij aannemen dat in de contourennota, waarover al heel veel is gesproken in verschillende Kamerdebatten, het thema preventie volop in de schijnwerpers komt te staan. Ik zit erbovenop om preventie volop in de frontlinie te zetten, omdat daar heel veel te winnen is. Volgens mij heb ik daarbij in de Kamer ook een goede bondgenoot.

Voorzitter. Ik ga door naar de blokjes. Ik begin met overgewicht en in het bijzonder de vragen die zijn gesteld over de gecombineerde leefstijlinterventie. Daar hebben bijna alle fracties vragen over gesteld: mevrouw Arissen-Van Kooten, mevrouw Sazias, mevrouw Hermans, mevrouw Dik-Faber,... Volgens mij iedereen!

Aan de ene kant werd gewoon ronduit erkend dat het heel mooi is dat de gecombineerde leefstijlinterventie met ingang van 1 januari van dit jaar in het verzekerde pakket zit. Maar komt het nou wel van de grond? Dat is een terechte zorg, want die vraag bekreep mij in de loop van het jaar ook door de signalen van verschillende gemeenten dat zij het nog niet helemaal goed weggezet krijgen. Dat was voor mij aanleiding om 14 oktober van dit jaar een oploop te organiseren in Nieuwegein. Daar hebben we een heleboel partijen bij elkaar gezet om het enthousiasme flink aan te wakkeren en het thema goed onder de aandacht te brengen. We zitten nu in het eerste jaar en het is nog niet zo dat half Nederland meedoet met gecombineerde leefstijlinterventie. Dat was ook absoluut niet de verwachting. Maar we moeten ook onder ogen zien dat het de kans moet krijgen om goed op te starten als je een nieuwe interventie onder de Zorgverzekeringswet schaaft. Ik ben er optimistisch over dat het gaat lukken. Ik heb in de brief die ik naar de Kamer heb gestuurd, aantallen genoemd. Die brief over de gecombineerde leefstijlinterventie is volgens mij afgelopen maandag naar de Kamer gekomen. Het complete beeld van de contracteergraad van dit jaar hebben we nog niet. Dat ga ik u in 2020 geven, want ik ben daar minstens net zo benieuwd naar als u dat bent. We hebben wel een landelijk overzicht van alle erkende GLI-aanbieders en dat zijn er inmiddels best veel, namelijk meer dan 500. 549 is de stand op 29 november. Dat zijn aanbieders die het echt kunnen. Op basis van het overzicht weten we dat bijvoorbeeld Groningen en Zeeland nog achterblijven. Volgens mij hebben verschillende woordvoerders er ook op gewezen dat het regionaal nog niet goed gespreid is. In die regio's zal waarschijnlijk nog niet overal aan de vraag kunnen worden voldaan. Aan de andere kant is Limburg – ik heb daarover contact met de gedeputeerde – de enige provincie die in die zin in sociaal beleid investeert. Dat zet ook zoden aan de dijk, want de gedeputeerde heeft mij vorige week laten weten dat hij mij begin volgend jaar zal melden wanneer in de provincie Limburg de 1.000ste deelnemer aan gecombineerde leefstijlinterventie aan de gang gaat. Alleen al in Limburg 1.000 mensen!

Half januari moeten alle zorgverzekeraars contracteergegevens aanleveren bij de NZa en ook moeten ze aanleveren hoeveel verzekerden een bemiddelingsverzoek hebben ingediend, omdat ze geen GLI-aanbieder konden vinden. Aan de hand van deze gegevens kijkt de NZa of sprake is

van landelijke dekking en zal zij bezien of er maatregelen nodig zijn. Ik zit er ondertussen samen met mijn ambtenaren bovenop om te zien of dit van de grond komt. Wij vinden dit allemaal een zeer waardevolle interventie.

Als ik het goed heb, heeft mevrouw Hermans gevraagd hoe er samenhang is aan te brengen in alle onderzoeken naar GLI en hoe we alle pilots samen kunnen brengen. Ik herken niet het beeld dat het allemaal los zand is, maar ik weet ook niet of mevrouw Hermans dat bedoelde. Ik hecht wel veel waarde aan een heldere implementatie van de gecombineerde leefstijlinterventie, want het moet wel in heel Nederland op vergelijkbare wijze gebeuren.

Ik kijk even of er nog andere vragen liggen over interventies en GLI-interventies. Als dat zo is, kom ik die straks nog wel tegen. Ik zie dat ik een vraag heb uitgelokt bij mevrouw Hermans, voorzitter.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Was dit ook het antwoord op de vraag over de samenhang in de onderzoeken?

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Ja.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Dan heb ik daar een interruptie over.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Onderzoeken naar andere interventies, bijvoorbeeld valpreventie?

De **voorzitter**:

Misschien moet u, mevrouw Hermans, de vraag even verduidelijken.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

U heeft – ik zeg het uit mijn hoofd – het onderzoeksbudget verhoogd van 1 naar 5 miljoen, juist omdat er zo veel aanvragen waren. Wij hebben het amendement van mevrouw Dik-Faber en mevrouw Ellemeest en mijn vraag is nu...

De **voorzitter**:

Die vraag is nog niet beantwoord.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Perfect! Dan houd ik direct mijn mond.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Op de vraag over de leefstijlgeneeskunde ga ik zo in.

De **voorzitter**:

De Staatssecretaris vervolgt zijn betoog.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Voorzitter, omdat er best veel vragen zijn gesteld, kan het best zo zijn dat ik de vragen niet in de meest logische volgorde beantwoord. Maar ik doe wel mijn best om de vragen te beantwoorden.

De heer Van Gerven zei dat hij eigenlijk niet voor een suikertaks is, want dan pak je de consument aan in plaats van de producent. Moeten we dat niet doen door afspraken te maken over suiker, zout et cetera? Wettelijke afspraken maken rond suiker, zout et cetera vind ik niet een heilzame maatregel. De levensmiddelenmarkt is internationaal. Er komen dus veel producten uit andere landen hiernaartoe en wetgeving kunnen wij alleen van toepassing verklaren op wat er in Nederland wordt geproduceerd. Het

gevolg zou zijn dat een flink deel van het schap geïmporteerde producten veel aantrekkelijker wordt dan de in Nederland geproduceerde producten, omdat er dan bijvoorbeeld veel meer zout aan toegevoegd kan worden. Dat zijn dan lekkerdere pizza's voor de consument. Het risico is dat de consument dan al die producten gaat kopen en dat de Nederlandse markt daarmee het nakijken heeft. Dat lijkt mij een oneerlijke situatie. Dat willen we niet en volgens mij wil de heer Van Gerven dat ook niet. Maar productaanpassing willen we wel. Daar vinden we mekaar gelijk als bondgenoot. Ik wil dat dan wel doen op basis van vrijwillige afspraken. Dat doen we in de productverbeteringsafspraken. Daar gaan we wel het roer omgooien, want de afspraken die tot nu toe golden, dat akkoord, zijn vooral ingegeven door het bedrijfsleven zelf, de FNLI, de levensmiddelenproducenten. Wat wij met ingang van volgend jaar gaan doen, is dat akkoord onder regie van de overheid tot stand laten komen. Dat vindt de levensmiddelenindustrie best wel spannend, maar het is wel een bewuste keus. De overheid heeft daarin de regierol en niet de producenten, al denken die uiteraard mee over wat wel en niet haalbaar is. Mevrouw Diertens heeft een vraag gesteld over de verbetering van de productsamenstelling, namelijk of de ambities wel worden gehaald en of ik de urgentie wel deel. Ik deel zeker de urgentie. Ik heb hierover trouwens net nog een brief naar de Kamer gestuurd. Er zijn heel veel brieven naar u toe gekomen en excuus dat deze best wel laat was. In die brief wordt aangegeven welke stappen we zetten en ik mag hopen dat de urgentie blijkt uit die brief. Wij willen zo snel mogelijk vervolgstappen zetten en wij erkennen in de brief ook de duiding dat er weliswaar veel is bereikt, maar dat we ook best nog wel een stapje harder willen. De wetenschappelijke commissie zegt overigens ook dat de ambities best wel wat hoger mogen liggen. Dat ambitieniveau delen we, maar laten we ook onder ogen zien dat Nederland bij het maken van afspraken over de productsamenstelling mondiaal echt in de top zit.

De voorzitter:

Ik merk even op dat deze brief op de brievenlijst staat van de aankomende procedurevergadering. Het kan dus best zijn dat die de volgende keer wordt geagendeerd. Hij staat in ieder geval niet op de agenda van dit algemeen overleg.

Staatssecretaris Blokhuis:

Ik licht hem nu gewoon toe en dan zijn alle vragen gelijk weg, voorzitter! Voorzitter. Het RIVM constateert in de monitor dat daar waar er afspraken sectorbreed worden gemaakt, de stappen in suiker- en zoutreductie zichtbaar zijn. Maar ik zei dus net ook al dat de wetenschappelijke commissie zegt dat het niet ambitieus genoeg is. Met alleen productverbetering qua zout, verzadigd vet en suiker zullen de ambities van het akkoord ook niet gehaald worden. Consumenten zullen ook hun voedingspatroon moeten aanpassen en meer volgens de Schijf van Vijf moeten gaan eten. Op hoe we dat denken te gaan doen kom ik zo nog terug. Voorzitter. Eind 2020 loopt het huidige akkoord af, maar dat wil niet zeggen dat de productverbetering stopt. Ik zei namelijk al dat de overheid daarbij de regie heeft. In dat nieuwe systeem zullen we ook op basis van nieuwe criteria gaan werken. Voor de zomer van volgend jaar zal ik kijken of dat nieuwe systeem voldoende in de steigers staat om daarover met de Kamer te communiceren.

Mevrouw Kuik heeft aandacht gevraagd voor suiker en het Diabetesfonds. Zij vroeg bijvoorbeeld naar de kortingsacties voor suikerhoudende dranken. Zou je die eigenlijk niet teniet moeten doen? Zou je daar niet wat tegen moeten doen? Ze zegt nog niet «doe dat», maar wel: wilt u de effectiviteit laten onderzoeken door het RIVM? Volgens mij is dat een hele reële vraag en ik wil graag toezeggen dat ik het RIVM dat wil laten doen. Als ik het verzoek van het Diabetesfonds een-op-een overneem, dan

hebben we iets spannends in relatie tot het Preventieakkoord, omdat daarin andere afspraken zijn gemaakt over suikerreductie. Ik prijs me juist steeds gelukkig dat de FNLI, de levensmiddelenbranche en de producenten, zelf het aanbod hebben gedaan om de suikers in de frisdranken vrij massaal terug te dringen.

Voorzitter. Dan de vraag van mevrouw Sazias over overgewicht: wat doet de Staatssecretaris om de wijkverpleegkundige meer ruimte te geven voor preventie? Dat heeft te maken met allerlei dingen, bijvoorbeeld bewegen en valpreventie, waar ik straks nog apart op terugkom. Bewegen in het algemeen is goed voor het tegengaan van overgewicht, maar ook voor het tegengaan van vallen. Ik vind het een heel mooi signaal dat verpleegkundigen zeggen dat ze daar meer aan willen doen, ook om mensen een gelukkigere oude dag te gunnen. Ik ervaar dat als steun in de rug voor het preventiebeleid waar ik voor sta. Ik roep de verpleegkundigen op om op hun werkplek te bezien hoe ze daar invulling aan kunnen geven. Ik snap dat dat een worsteling voor ze is, gelet op de tijd die ze hebben. Daarom wil ik graag beloven dat ik daarover met mijn collega, Minister De Jonge, in gesprek zal gaan, want hij is, zoals u weet, verantwoordelijk voor de wijkverpleging.

Mevrouw Sazias heeft ook gevraagd of zorgverzekeraars wel genoeg hebben gecontracteerd en of patiënten wel goed worden geïnformeerd. Sorry, die vraag heeft ook betrekking op de gecombineerde leefstijlinterventie en zit dus in het verkeerde mapje. Daar ben ik al op ingegaan, maar volgens mij is er genoeg gecontracteerd. Het kan misschien nog een tand beter, maar over hoe de vlag erbij hangt, bericht ik u begin volgend jaar.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Ik ben blij dat de Staatssecretaris aan de slag gaat met Minister De Jonge, maar hij moet ook aan de slag met de zorgverzekeraars. Die moeten die ruimte geven. Dat de effecten van preventie vaak niet goed meetbaar zijn, is vaak een probleem, want daarom doen de zorgverzekeraars zo moeilijk. Daar moet u dus echt aan de deur kloppen.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Ik heb redelijk frequent contact met de zorgverzekeraars en ook daar willen wij die vraag wel op de agenda zetten. Geen probleem, voorzitter. Voorzitter. In verband met overgewicht hebben verschillende woordvoerders dingen gezegd over het voedselkeuzelogo. Ik hoor steun voor de keuze voor Nutri-Score.

De heer **Van Gerven** (SP):

Ik heb nog een vraag over het vorige punt van mevrouw Sazias dat er zo weinig geld naar preventie gaat en heel veel geld naar het dempen van de put als het kalf verdronken is, om het zo maar eens te zeggen. Wat vindt de Staatssecretaris van een preventiefonds? Ik breng dat nog maar eens op, omdat wat de Staatssecretaris in financiële zin doet, eigenlijk weinig zoden aan de dijk zet als je het vergelijkt met de opbrengst van de tabaksaccijns en de kosten die zorgverzekeraars maken. De vraag is dus wat u van een preventiefonds vindt en of u kunt aangeven welke financieringsbron u daarvoor mogelijk acht.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Ik denk dat de heer Van Gerven gewoon een punt heeft als hij zegt dat wij in Nederland relatief weinig uitgeven aan preventie in relatie tot zorg. Dat delen wij. Wij hebben het op het ministerie ook wel over de gedachte van een preventiefonds. Ik zeg daarmee niet dat we dat morgen of dat we dat überhaupt gaan doen, maar ik wil wel zeggen dat wij daar serieuze gesprekken over voeren. Juist in de aanloop naar de contourennota, die volgend jaar naar de Kamer komt, wil ik er ook dergelijke noties bij betrekken. Ik wil de heer Van Gerven graag beloven dat hij onderbouwd

terug zal kunnen lezen waarom ik wel of niet voor een preventiefonds heb gekozen. Ik sluit dus niet uit dat we iets dergelijks op wat voor manier dan ook vormgeven. Dat sluit ik niet uit, maar ik zeg er in het kader van verwachtingenmanagement wel bij dat ik niet weet of dat de aangewezen route is. Ik zal mijn overwegingen daarover aan de Kamer melden.

Voorzitter. Er zijn omarmende opmerkingen over het voedselkeuzelogo gemaakt in de trant van «wat mooi dat we naar de Nutri-Score gaan». Maar er zijn ook kritische opmerkingen gemaakt: is dit het nu en moet je het niet gaan verplichten? De heer Renkema zei: wat vind je van de zuinige reactie van de levensmiddelenindustrie? Ik heb zelf, eerlijk gezegd, het beeld dat de levensmiddelenindustrie en ook de retailers staan te popelen. Zij vinden het jammer dat ik bij mijn overwegingen om het logo beter te laten aansluiten bij de Schijf van Vijf... Mevrouw Dik en mevrouw Van Kooten-Arissen attendeerden mij daar ook. Ik heb gezegd: daar moet ik effe tijd voor nemen, want dat moet internationaal afgestemd worden met de ons omringende landen die ook voor de Nutri-Score kiezen.

Intussen benaderen retailers en producenten mij met de vraag: mogen wij er niet eerder mee beginnen? Ik vind het aan de ene kant heel positief dat die vraag wordt gesteld, maar aan de andere kant hecht ik wel aan een zorgvuldige invoering.

Ik heb dus meer het beeld dat producenten graag willen. Er zullen uiteraard producenten zijn die zeggen: daar voel ik niet heel veel intrinsieke behoefte toe, want ik scoor toch alleen maar D'tjes en E'tjes. Ik hoop, eerlijk gezegd, dat er door de introductie van dit logo ook bij de producenten ambitie ontstaat om erbij te willen horen. Zij moeten gaan zeggen «wij willen A'tjes en B'tjes gaan scoren», zodat die beweging ook aan de productiekant wordt waargenomen. We moeten hiermee dus niet alleen de keuze voor de consument in de supermarkt vergemakkelijken door met die logo's te laten zien wat de gezondere keuze is. Dat is de consumentenkant en we zullen juist ook aan de producentenkant een beweging op gang moeten brengen die ertoe leidt dat zij zeggen: wij willen erbij horen en wij willen A'tjes en B'tjes scoren. Dat is mijn ambitie. Tot nu toe is het eerder zo dat ik producenten van me af moeten houden die er nu al mee willen beginnen, dan dat er een heleboel op de stoep staan en aan de deur rammelen met de boodschap «dat wil ik niet».

Moet je het dan gaan verplichten? Nou, dat wat ik net zei, is eigenlijk gelijk het antwoord op die vraag. Volgens mij heeft mevrouw Sazias de vraag gesteld of je het moet gaan verplichten. Zover is het wat mij betreft absoluut nog niet. Ik hoop dat heel veel producenten eraan gaan meedoen. Ik wil wel tegen mevrouw Sazias zeggen dat als blijkt dat het niet van de grond komt – in Frankrijk gebeurt het bijvoorbeeld nog maar mondjesmaat – en dat producenten er massaal van wegblijven, dan wil ik wel degelijk daarover het gesprek aangaan in Europa of met de landen die het Nutri-Scorelogo dragen. Dan zullen we inderdaad moeten gaan nadenken of we het niet iets meer verplichtend moeten gaan voorschrijven. Maar wat mij betreft is dat op dit moment absoluut nog niet aan de orde.

Aansluiten bij de Schijf van Vijf is mijn werkelijke ambitie. Ik zeg daar wel bij dat Nederland dat gesprek serieus aangaat. Wij hebben van Frankrijk gehoord dat er een internationale commissie komt. Frankrijk is de ontwerper van het logo en heeft ook de rechten. Wij hebben ons hier net als Duitsland, België, Zwitserland en Spanje bij aangesloten. Uit die landen komen onafhankelijke wetenschappers die gaan toetsen waar de rekenmethodiek achter de Nutri-Score toe leidt. Die wetenschappers willen dus dat gekke resultaten, bijvoorbeeld witbrood dat een A'tje scoort of olijfolie die op een C of een D zit, eruit worden gehaald. Reken erop dat Nederland daar een flinke noot zal meezingen door een paar onafhankelijke Nederlandse deskundigen hieraan toe te voegen.

Wij werken er dus aan, maar dat heeft wel even tijd nodig. Dat de uitkomst een logo moet zijn dat 100% Schijf van Vijf-proof is, vind ik wel

een heel vergaande ambitie. Maar ik zeg er gelijk bij dat het wel mijn ambitie is. Ik vind wel dat we op een gegeven moment los moeten gaan en het moeten introduceren, omdat het betere op een gegeven moment ook de vijand kan zijn van het goede, als u snapt wat ik bedoel. Het is dus echt mijn ambitie om de Schijf van Vijf er zo veel mogelijk in te krijgen. Maar als er links of rechts nog een heel klein minnetje in zit, dan vind ik dat dat niet zo zwaar moet wegen dat we ervan af moeten zien.

Als de internationale commissie haar werk heeft gedaan en onverhoopt blijkt dat we een waardeloos logo met z'n allen gaan dragen en dat er niet of onvoldoende naar Nederland is geluisterd, dan kom ik daar bij de Kamer op terug. Maar ik heb er vertrouwen in dat de Nederlandse onderzoekers hun bijdrage zullen leveren. Laten we verder ook niet vergeten dat de uitgangspunten van de landen die meedoen en de inzichten van die landen over gezondheid, niet zo ver uit elkaar lopen. De inzichten in Duitsland en Zwitserland over gezond eten verschillen niet zo veel van die in Nederland.

Voorzitter. Dat waren volgens mij de vragen rond het voedselkeuzelogo. Dan kom ik bij de vragen van mevrouw Hermans en mevrouw Dik-Faber over de leefstijlgeneeskunde. Er wordt gejuicht over de verhoging van het budget. Mevrouw Dik-Faber vraagt verder of ik bereid ben om daar het Nederlandse Innovatiecentrum voor Leefstijlgeneeskunde bij te betrekken. Natuurlijk waardeer ik de inzet van dat centrum om het potentieel van leefstijlgeneeskunde beter te benutten, maar vanwege het belang dat ik hecht aan dit onderwerp, laat ik ZonMw onderzoek doen naar effectieve leefstijlinterventies die ingezet kunnen worden binnen de zorg. Ik ga ervan uit dat alle organisaties die goede ideeën hebben, die ideeën daar hebben ingediend. Mocht het NILG nog een goed plan hebben om een boost te geven aan leefstijl, dan kunnen we het daarover hebben op het ministerie. Ik vind het een beetje prematuur om nu te zeggen: die gaan we dus ook subsidiëren. Ik zeg u wel toe dat we een gesprek zullen hebben met het NILG.

Mevrouw Hermans vroeg hoe er meer samenhang in de onderzoeksvoorstellen kan worden gebracht. Ik heb zomaar het vermoeden dat het antwoord daarop heel erg overeenkomt met het vorige. Het loopt via de route van ZonMw, want ZonMw gaat onafhankelijk toetsen welke interventies naar verwachting een werkelijke bijdrage kunnen leveren. Dat wordt dus onafhankelijk getoetst door deskundigen. Zij zullen verder ook kijken naar de effecten van leefstijlgeneeskunde bij patiënten en de succesfactoren voor implementatie. Ik kan er nog een heleboel meer over zeggen, maar volgens mij...

De voorzitter:

Dat komt misschien bij het antwoord op de vraag die mevrouw Hermans gaat stellen.

Mevrouw Hermans (VVD):

Toch nog even om het misschien wat scherper te krijgen. De Staatssecretaris schrijft in de brief: «juist door het grote aantal ingediende onderzoeksvoorstellen heb ik besloten het budget te verhogen». Nogmaals, dat is mooi nieuws, maar dat zijn allemaal individuele onderzoeksvoorstellen. Mijn vraag is: straks hebben we voor 5 miljoen aan onderzoek gedaan. Hoe brengen we dan samenhang in datgene wat er allemaal gebeurd is, de uitkomsten daarvan en de vervolgstappen? We moeten niet op ieder individueel onderzoek al dan niet iets verder gaan doen.

Staatssecretaris Blokhuis:

In reactie twee dingen. ZonMw gaat toetsen. Wij zullen wel als opdracht meegeven dat ze naar de samenhang kijken, dus dat er een samenhangend pakket aan interventies van start gaat. Dat is een.

Twee: als ik het goed begrijp zegt mevrouw Hermans: laat het niet gebeuren dat er ergens een hele kleine interventie met heel veel succes wordt geïntroduceerd die na die subsidie weer een langzame dood sterft, terwijl wij denken dat dat weleens het best bewaarde geheim van Nederland zou kunnen zijn. Dat moet juist breder wordt uitgerold. Ik zeg graag toe dat wij met name aandacht willen geven aan dat tweede aspect, want hele goede, potentiële interventies in de leefstijlgeneeskunde moeten een kans van slagen krijgen om verder te komen. Een ambtsvoorganger van mij heeft weleens gezegd: het risico van pilots is dat ze slagen en dat je ze door moet laten gaan. Dat vind ik geen risico. Ik hoop dat er een paar hele goede tussen zitten, die echt een bijdrage kunnen leveren aan betere leefstijlgeneeskunde in Nederland.

De vraag van de heer Renkema waarom ik geen onderzoek wil doen naar een suikertaks heb ik nog niet beantwoord. Ik kan hem misschien wel blij maken. Hij zegt terecht dat dit eerder aan de orde is gesteld en dat het steeds weg wordt geduwd. Het zal hem niet verbazen dat ik niet zeg dat we die opnieuw gaan introduceren, want dan zouden we de afspraken van het Preventieakkoord doorkruisen. Maar ik zeg graag toe dat ik in beeld laat brengen welke toegevoegde waarde een suikertaks kan hebben. Dat onderzoek wil ik graag laten doen. Ik zeg er heel nadrukkelijk bij dat dat niet wil zeggen dat ik dus voor de introductie van een suikertaks ben, maar ik wil wel in beeld laten brengen welke toegevoegde waarde die kan hebben in de Nederlandse context, bovenop de afspraken die we al hebben gemaakt in het Preventieakkoord. Dat moet er nadrukkelijk bij worden meegenomen. Dan ben ik klaar met de vragen die gesteld zijn over overgewicht.

Dan ga ik verder met het thema roken. De heer Van Gerven heeft indringende vragen gesteld over de e-sigaret. Hij had er ook een boeiend gesprek over met zijn buurman. Hij vroeg mij daarop te reflecteren. In alle helderheid moet ik zeggen dat ik in dezen meer op de lijn zit van de SP-fractie, dat de e-sigaret ook een schadelijk product is, zoals ik ook bij het plenaire debat over het Preventieakkoord heb gezegd. Je ziet mondiaal een beweging die veel verdergaat dan Nederland. Er zijn al een paar landen die de e-sigaret verboden hebben. Daarvoor zal ik niet direct pleiten, maar om het te gaan promoten als een middel om de weg te vinden naar afkicken van de rookverslaving...

Ik wil er wel een kleine nuancerende opmerking bij maken. Er zijn wel afkickprogramma's waarbij de e-sigaret wel degelijk een rol speelt. Dat sluit ik niet uit, maar dat is wat anders dan het breed, massief promoten van de e-sigaret als een alternatief voor de gewone sigaret, zeg ik in de richting van de heer Mulder.

De heer Van Gerven vraagt wat je kan doen om de e-sigaret aan te pakken. We hebben al bepaalde dingen in gang gezet, als het gaat om het terugdringen van de e-sigaret, maar daar gaan we dingen aan toevoegen. In het akkoord is afgesproken dat het rookverbod ook voor de e-sigaret gaat gelden, in 2020. Het uitstalverbod geldt ook voor de e-sigaret. Voor de e-sigaret geldt ook: in 2022 neutrale verpakkingen. Dat zijn allemaal stappen die wij zetten in het terugdringen van de e-sigaret. Er zijn een paar landen die de e-sigaret verboden hebben, zoals ik aangaf, maar er zijn verder weinig landen die zo ver gaan als Nederland in maatregelen om de e-sigaret terug te dringen.

Ik heb het Trimbos-instituut gevraagd naar de wetenschappelijke stand van zaken. Dat rapport wordt in januari opgeleverd. Dat biedt ons wellicht handvatten om te kijken of we nog aanvullend dingen moeten doen. Als ik die intentie heb, ga ik dat uiteraard met de Kamer bespreken.

De heer **Edgar Mulder** (PVV):

Er is een groot verschil tussen de e-sigaret breed promoten en die op dezelfde hoogte stellen als traditionele tabak. Wij vragen helemaal niet om de e-sigaret breed te promoten, maar een feit is dat in heel veel

landen de e-sigaret wordt gebruikt om van het roken af te komen. Mijn collega van de SP zei: praat eens met een longarts, maar ik weet dat een van de bekendste longartsen in Nederland in een column aangaf dat het wel degelijk mensen kan helpen. Het is een schadelijk product, dat ontken ik niet, maar het is minder schadelijk dan echte tabak. Het verhoudt zich een beetje zoals Cola Zero ten opzichte van regular als het gaat om het suikergehalte, wat hier ook door een heleboel mensen als heel erg wordt gezien.

De voorzitter:

Uw vraag, voordat we overgaan op een totaal ander product.

De heer Edgar Mulder (PVV):

Waarom is het niet mogelijk om dit nou eens goed te bekijken? Er zijn zo veel landen in de wereld waar dit wel heel serieus wordt opgepakt. Waarom kunnen we aan dat rapport niet ook een rondetafel verbinden, met een aantal mensen die vanuit verschillende invalshoeken feiten kunnen geven, zodat op basis van die feiten een oordeel mogelijk is? Nogmaals, niet breed promoten maar maak het niet gelijk onbetaalbaar voor mensen. Als het mensen helpt om minder schadelijk te leven, is dat toch winst?

De voorzitter:

Uw vraag is helder. Het punt van de rondetafel is niet aan de Staatssecretaris, maar aan u. Dat kunt u bij de procedurevergadering inbrengen, als u dat een goed idee zou vinden.

Staatssecretaris Blokhuis:

Voor de duidelijkheid richting de heer Mulder: we gaan de e-sigaret niet verbieden in Nederland, tenminste die beleidsintentie is er niet. Ik snap zijn opmerking: als het mensen kan helpen, waarom dan niet? Die opvatting deel ik. Niet voor niks heb ik ook gezegd dat er afkickprogramma's zijn waarin het op die manier wordt afgebouwd. Tegelijkertijd constateer ik dat als we de e-sigaret normaliseren, dat jongeren via de route van de e-sigaret naar de gewone sigaret kan brengen. Er is geen bewijs dat daar altijd sprake van is, maar volgens mij wil ook de heer Mulder dat niet.

Op zijn hartenkreet om de reële risico's op basis van actueel inzicht in beeld te brengen wordt hij op zijn wenken bediend, want het Trimbos-instituut is met dat onderzoek bezig, zoals ik al heb gezegd, en dat zal ik in januari naar de Kamer sturen. Daar heb ik de specifieke vraag aan gekoppeld op welke manier jongeren verleid worden om de e-sigaret te gebruiken, bijvoorbeeld door toevoeging van smaakjes. Ik ben bij het RIVM geweest en daar zie je alle smaakjes van de wereld, vanille, kaneel en alles, om het aantrekkelijk te maken. Welke rol speelt dat in het aantrekkelijk maken voor jongeren? Dat wordt ook betrokken bij dat onderzoek. Nogmaals, dat wordt in januari opgeleverd.

Voorzitter. Mevrouw Diertens vraagt waarom we e-sigaretten fiscaal niet hetzelfde behandelen als gewone sigaretten. Die vraag heeft D66 heel consequent ook bij het Belastingplan gesteld. Gaat de prijs verhoogd worden? Op dit moment worden e-sigaretten niet belast, dus er is een zachter regime dan bij de gewone sigaret. Het lijkt een goed idee om na te denken over een nieuwe fiscale behandeling van de e-sigaret. Het Trimbos-instituut is dus bezig met dat onderzoek. Ik denk dat we na ommekomst van dat onderzoek ook daarover een lijn kunnen afspreken. Volgens mij heeft mijn collega Snel van Financiën hetzelfde gezegd bij het Belastingplan: we betrekken de uitkomst van het Trimbos-instituut bij vervolgstappen.

Mevrouw Kuik vraagt of we de discussie over tabaksaccijnzen niet snel op Europees niveau moeten gaan voeren. Op dit moment wordt er gewerkt

aan de evaluatie van de eurotaksrichtlijn. Die evaluatie loopt nu. Het is nog niet bekend of de richtlijn zal worden herzien, maar de CDA-fractie en ook alle andere fracties in dit huis mogen van mij aannemen dat ik zo veel mogelijk Europese samenwerking zoek bij het verhogen van accijnzen. Daarover lopen bilaterale gesprekken met Frankrijk, die op dezelfde lijn zit als wij en zelfs sneller loopt, en ook met België, Duitsland en de Scandinavische landen. Ik doe het op die schaal, maar als het helemaal in Europees verband kan, is dat alleen maar winst en dan mag u een hele forse inzet van Nederland verwachten.

De heer Mulder vroeg waarom we wel de e-sigaret aanpakken en niet de waterpijp. Volgens mij zei hij zelfs in zijn verhaal: waarom verbied je de e-sigaret en de waterpijp niet? Er is geen verbod op de e-sigaret, zeg ik nogmaals. Deze vraag is al een paar keer aan de orde geweest, ook bij het Preventieakkoord en bij een eerder debat waar een partijgenoot van de heer Mulder aan deelnam. Nogmaals, in het Nationaal Preventieakkoord hebben wij gefocust op tabak. Als het gaat om shishalounges zeggen wij dat tabak daar niet meer kan worden aangetroffen, niet in de shishalounge zelf, die u als één grote rookruimte ziet, maar ook niet in een aparte rookruimte van de shishalounge. Daar mag geen tabak gerookt worden. Hetzelfde geldt voor de koffieshop; daar mag geen tabak meer genuttigd worden. Ik ben heel benieuwd naar de effecten daarvan. Zowel het gebruik van de e-sigaret als van andere middelen leidt tot blootstelling aan schadelijke stoffen, maar er is wel een belangrijk verschil, zoals ik al eerder heb gezegd. Het hangt niet alleen sec van de schadelijke stof af, maar ook van waar en in welke frequentie je rookt. Dat heb ik ook gezegd in het debat over het Preventieakkoord: hoe vaker het product wordt gebruikt, hoe groter het risico. Waterpijpen worden in mijn waarneming niet overal op straat gerookt, zoals de e-sigaret, maar vooral in shishalounges. Als je kijkt naar de ambitie van het Preventieakkoord, een rookvrije generatie, is het risico dat jongeren daar bevattelijk voor zijn, veel en veel kleiner.

Mevrouw Dik-Faber heeft nog gevraagd om de risico's op een rij te zetten om te voorkomen dat jongeren aan de e-sigaret beginnen. Volgens mij wordt die vraag volop meegenomen door het Trimbos-instituut, dus u wordt op uw wenken bediend. Ik dacht dat ik daarmee de rookvragen heb gehad. O nee.

Over de afkickmogelijkheden voor verslaafden is bij de begrotingsbehandeling een motie ingediend, om te kijken of zij ook in klinieken kunnen afkicken. Ik heb daar positief op gereageerd. Natuurlijk moeten we dat in beeld brengen. Het lastige is dat je dan interventies en klinische behandelingen moet hebben die aantoonbaar effect hebben. Dat is een kip-ei-verhaal, want die zijn er niet of nauwelijks omdat ze niet vergoed worden. Wij willen kijken of er interventies gestart kunnen worden, in pilotvorm of hoe dan ook, om effect aan te tonen en vervolgens de vraag te beantwoorden of die vergoed kunnen worden, in die volgorde. Ik zal de Kamer voor de zomer van 2020 informeren over hoe de vlag er op dat terrein bij hangt.

Tot slot de vraag van de heer Renkema over de sjoemelsigaret: wat ga je doen om de Canadian Intense-methode in te voeren? Hij kent mijn motivatie om dat te doen; hoe eerder hoe liever. In gesprekken met Europese lidstaten valt op dat die sense of urgency daar veel minder wordt gevoeld dan bij ons. Bij de Scandinavische of Nordic landen, bijvoorbeeld Noorwegen, waar net zo'n RIVM-toets is gedaan als bij ons, zit dat gevoel wel en bij andere landen veel minder, dus daar is nog best een wereld te winnen.

In het kader van de herziening van de Tabaksrichtlijn die voor 2021 gepland staat, lijkt er een hele logische agenda te ontstaan om dit veel breder voor het voetlicht te brengen. Ik zal alle energie en overtuigingskracht die ik in me heb, inzetten om dit in de aanloop daarnaartoe goed onder de aandacht te brengen bij de Europese collega's. Wat mij betreft is

de inzet: weg met de ISO-methode die is ontwikkeld door de tabaksindustrie, maar naar een nieuwe, onafhankelijke meetmethode. Ik denk dat de heer Renkema het zeer met mij eens is dat we in de toekomst helemaal geen meetmethode meer nodig willen hebben, omdat we dan van de sigaret af willen zijn.

Voorzitter. Dan alcohol. Daar ben ik sneller klaar mee en de Kamer ook, denk ik. De heer Van Gerven heeft vragen gesteld over alcoholreclame. Is dat een effectief middel? In het Preventieakkoord worden concrete maatregelen genomen om alcoholmarketing tegen te gaan, zoals het stoppen van signing langs amateursportvelden. Ik was zelf bij een niet nader te duiden wedstrijd van een club in de hoofdstad, afgelopen dinsdag, en daar zag ik langs de velden een reclame voor een niet nader te duiden bierbrouwer met 0.0 erachter. In het Preventieakkoord staat dat we dat alleen bij de amateurvelden doen, maar ik zag dat in de topsport, althans, sommige mensen noemen dat topsport. U hoort de lichte frustratie. Ik hoor dat er meer Kamerleden een slechte nacht hebben gehad, dinsdag.

Verder laat ik onderzoek doen naar bereik en beïnvloeding van jongeren door alcoholmarketing. Wij zijn dus heel gericht bezig om marketing terug te dringen, maar niet met een verbod over de hele linie. Dat heeft ook te maken met het feit dat alcohol in onze samenleving toch anders gewaardeerd wordt dan tabak.

De heer Mulder heeft gevraagd waarom ik blurring niet meer een plek heb gegeven in het wetsvoorstel dat de Alcoholwet gaat worden. Ook daarover kan ik zeggen: u kent mijn standpunt. Ik heb met burgemeesters gesproken en die wilden dat er een uitzondering wordt gemaakt voor slijterijen, zodat zij proeverijen kunnen organiseren. Dat is hun diepste wens ten aanzien van blurring, dus vervaging, dat zij ook na sluitingstijd daar een proeverij mogen starten. Dat was hun grootste wens en die hebben we met liefde in het wetsvoorstel opgenomen. Ik wil daar niet verder in gaan, omdat elke manier van marktvervaging ertoe leidt dat het aanbieden van alcohol normaler wordt. In onze samenleving zeggen we: natuurlijk, gematigd alcoholgebruik is oké, maar elke beweging die de kant opgaat van op talloze plekken alcohol aanbieden, juich ik niet toe, die wil ik ver van me weg duwen. Daarom kent u mijn standpunt dat blurren niet aan de orde is en geen plek verdient in dat wetsvoorstel.

Mevrouw Dik-Faber heeft gevraagd of ik met de studentenverenigingen en de brouwers in gesprek ga over de hectoliterbonussen. Ja, ik ga in gesprek met de Nederlandse brouwers, omdat de praktijk van die hectoliterbonussen gewoon niet valt te rijmen met de acties die ze hebben toegezegd in het kader van het Preventieakkoord. Volgens mij voelen ze dat zelf ook heel goed aan hun water of aan hun bier. Maar dat gesprek gaan we dus aan.

De toezegging om studentenverenigingen te ondersteunen bij het vormgeven van verantwoord alcoholgebruik wordt daarmee overigens ook geschaad. Er zijn studentenverenigingen die serieus werk willen maken van het terugdringen van alcohol. Als je je hele studentenvereniging overeind wil houden met bonussen voor het massaal inslaan van bier, wordt dat wel een ingewikkeld verhaal. Ik ga hierover ook graag in gesprek met de studentenkoepels.

Voorzitter, volgens mij heb ik verder geen vragen over alcohol en kan ik door naar het laatste blokje, het blokje overig.

De **voorzitter**:

Voordat u daartoe overgaat, heeft mevrouw Dik-Faber nog een vraag. Gaat uw gang.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Goed om te horen dat de Staatssecretaris in gesprek gaat met brouwers en studentenverenigingen over deze situatie. Mijn vraag is nog wel wat de

gemeenten kunnen doen. Ik heb begrepen dat Groningen een cursus «instructie verantwoord alcohol schenken» geeft aan leden van studentenverenigingen. Ik geef direct toe dat dat een lokale afspraak is tussen de gemeente en de studentenverenigingen, maar is dit niet iets wat breder in het land uitgerold zou kunnen worden? Heeft het Rijk daar een verantwoordelijkheid in? En welke mogelijkheden hebben gemeenten om op te treden als er echt veel overlast is door alcoholgebruik?

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Een terechte vraag. Ik kan zeggen dat wij bezig zijn met het ontwikkelen van een e-learning voor verantwoorde alcoholverstrekking. Dat is gericht op de leeftijdsgrens en het tegengaan van doorschenken bij dronkenschap. Dat geldt dan niet alleen voor studentenverenigingen, maar ook voor sportkantines en de gewone horeca. Die e-learning wordt ontwikkeld. Daar is de Landelijke Kamer van Verenigingen bij betrokken. Op die manier zijn dus ook de studentenverenigingen aangehaakt bij het ontwikkelen van een e-learning en hopelijk gaat hun achterban die ook gebruiken.

In hoeverre we het dan nog de route via de gemeente moeten spelen, weet ik eerlijk gezegd niet. Ik weet wel dat er bijvoorbeeld in Delft een heel breed samenwerkingsverband is. Er komt verder natuurlijk ook nog een handreiking voor de gemeenten over naleving en die heeft alles te maken met hoe je omgaat met evidente overtredingen van deze afspraken. We schaken op verschillende borden en om nou... Ja, ik kan... Laat ik gewoon zeggen: ik vind het een terechte vraag en laat ik ook met de VNG dit gesprek voeren. Dat is volgens mij een antwoord op de vraag hoe je er op lokaal niveau voor kan zorgen dat dit breder wordt weggezet. Ik zal zo nog een opmerking maken over de gezondheidsnota en ik denk dat dit daarin ook een thema is. Als we bezig zijn met het terugdringen van alcohol, ook onder studenten, dan zijn de gemeenten wel degelijk in beeld.

Daarmee ben ik gekomen bij die landelijke nota. Daarover heeft mevrouw Hermans een vraag gesteld en wel wat de verhouding is tussen de landelijke nota en het Preventieakkoord. We zijn bezig met de totstandkoming van de nota. Daar zijn we ook al heel ver mee. We doen dat onder andere in samenspraak met de Nederlandse gemeenten, maar ook met de GGD. De vraag is terecht of ik niet alles dubbel ga doen als ik al een Preventieakkoord heb en ook nog met een nota kom. Hoe voorkom je met andere woorden dat het dubbel werk wordt?

Ik kan u zeggen dat de landelijke nota gezondheidsbeleid uiteraard in lijn zal zijn met het Preventieakkoord en dat het daarvan een verlengstuk is. Maar daarin worden tegelijkertijd wel andere thema's aangestipt, thema's die niet zo'n prominente plek hebben gekregen in het Preventieakkoord, bijvoorbeeld de sociale en fysieke leefomgeving in relatie tot gezondheid en het wegwerken van gezondheidsachterstanden. Dat laatste is in het Preventieakkoord wel als thema benoemd, maar dat willen we verder uitdiepen in die gezondheidsnota. Overigens zullen ook de druk op het dagelijks leven en vitaal ouder worden thema's worden. Ik denk dat die laatste mevrouw Sazias ook zeer zal aanspreken, maar ik hoop dat het ook mevrouw Arissen als muziek in de oren klinkt dat het wegwerken van gezondheidsachterstanden daarin een thema zal zijn. Daar had zij namelijk een specifieke vraag over. Die nota komt in het voorjaar van 2020 naar de Kamer.

Verschillende fracties hebben gevraagd hoe het nou zit met de mondzorg en de tandarts. Die vraag komt steeds weer op. We weten allemaal dat kinderen tot 18 jaar gratis meeverzekerd zijn voor de tandartszorg. Ik voel niet voor een verplichting voor gemeenten om dat allemaal in gang te zetten. De tandartszorg is gratis en gaat ook niet ten koste van het eigen risico. Ik heb hierover ook met collega Bruins gesproken en op 25 oktober hebben wij hierover een brief naar de Kamer gestuurd. Althans, die heeft hij zelf namens het kabinet naar de Kamer gestuurd. Daarin staat dat het

de bedoeling is om de tandartszorg voor kinderen beter toegankelijk te maken. Of dat moet via de schooltandarts gaan wij niet voorschrijven. Als op lokaal niveau daarvoor een keuze wordt gemaakt, zullen wij dat, denk ik, niet blokkeren. Maar hoe het geregeld wordt en waar het wordt aangeboden, gaan wij niet voorschrijven.

Ik heb nog een paar restvragen onder «overig». Dat zijn belangrijke vragen, maar ze zitten wel onder het kopje overig.

De voorzitter:

Zeker, maar voordat we daartoe overgaan, is het woord aan de heer Van Gerven. Gaat uw gang.

De heer Van Gerven (SP):

Ik zou zeggen: dit verwacht ik niet van een Staatssecretaris van Preventie. Ik verwacht niet dat hij het probleem bij de mondzorg voor kinderen zo wegzet. Hij zegt eigenlijk alleen maar: daar hebben we al een standpunt over bepaald; dat is al geregeld; het zit in het pakket. Punt! De praktijk is dat in sommige wijken 30% van de kinderen gewoon niet naar de tandarts gaat. Dat is een probleem waar we aandacht voor moeten hebben en dat we moeten oplossen. Nou zit het in het pakket. Ook de schooltandarts zit in het pakket. Alleen zien we dat het in de praktijk niet tot stand komt. Dat ligt enerzijds aan het feit dat de mondzorg voor volwassenen niet in het pakket zit. Daar hoeven we het nu niet over te hebben, maar we kunnen wel kijken naar iets wat ook heel belangrijk is, namelijk de rol van de gemeenten. Die hebben daar in het kader van hun publieke gezondheidstaak ook een rol in te spelen.

De voorzitter:

Uw concrete vraag is?

De heer Van Gerven (SP):

Is de Staatssecretaris bereid om toch nog eens met de gemeenten te kijken hoe wij ervoor kunnen zorgen dat die kinderen via consultatiebureaus, de GGD of de lokale hulpverleners gestructureerd naar de tandarts kunnen gaan, bijvoorbeeld door aan te sluiten op het werk dat de consultatiebureaus al doen? Ik vraag dat ook, omdat hij zegt toch weer met de VNG te gaan praten. Het is een wettelijke taak van de gemeentes en we zien dat dat nu minder gebeurt, ook vanwege de bezuinigingen of de kortingen binnen de gemeentes. Er is weinig geld voor GGD's om dat soort zaken op te pakken.

De voorzitter:

Uw punt is duidelijk.

De heer Van Gerven (SP):

Wil de Staatssecretaris daar dus werk van maken?

Staatssecretaris Blokhuis:

Even toegespitst op de mondzorg, de tandartszorg. Ik kan het niet vaak genoeg zeggen: voor alle jongeren onder de 18 is die gratis, zonder aantasting van het eigen risico. Ik denk wel dat de heer Van Gerven een pijnpunt benoemt als hij zegt dat sommige ouders daar geen gebruik van maken, ook al hebben ze er wel recht op. Ik denk dat we dan niet de bal bij de gemeenten moeten leggen, maar bij de zorgverzekeraars. Collega Bruins heeft beloofd dat hij het gesprek zal voeren met de zorgverzekeraars om actiever onder de aandacht te brengen van ouders dat zij aanspraak kunnen maken op dat verzekerde recht en dat zij hun kinderen gratis en zonder dat het enige cent kost, kunnen laten behandelen. Volgens mij is het dus de koninklijke route om het niet via de gemeenten maar via de zorgverzekeraars te doen. U mag, meneer Van Gerven, het

kabinet en in dezen de heer Bruins houden aan de belofte dat hij het gesprek met de zorgverzekeraars zal aangaan om het niet-gebruik terug te dringen.

Voorzitter. Wat daarlangs schuurt, is de vraag van de heer Renkema of jongeren voldoende gebruikmaken van alle mogelijkheden. Is er wel een goed loket voor jongeren waar zij met hele praktische levensvragen, bijvoorbeeld over lachgas, maar ook over seksualiteit en andere dingen, terecht kunnen? Ik vind het een hele logische vraag, maar zeggen dat we het landelijk gaan voorschrijven hoe scholen dat moeten organiseren – er zij een loket in scholen! – gaat mij te ver. Ik weet niet of de heer Renkema daarop duidt, maar we gaan dat dus niet voorschrijven.

Feit is wel dat er bij een aantal scholen via de jeugdgezondheidszorg wel fysieke loketten zijn. Dat zijn aanspreekpunten, ook voor leerlingen, waar de GGD en andere functionarissen aanspreekbaar zijn. We hebben in een heleboel gemeenten Centra voor Jeugd en Gezin en daar is ook de jeugdgezondheidszorg vertegenwoordigd. Dat zijn loketten waar kinderen terecht kunnen en die loketten zijn vaak fysiek op school gepositioneerd.

Als ze er ergens niet zijn, wil ik niet verplicht gaan voorschrijven dat ze er wel moeten komen. Maar we kunnen wel verwachten dat gemeenten hoe dan ook zorgen dat kinderen makkelijk die toegang hebben.

Dat is de fysieke route. Wat ook heel populair is en wat ook wordt aangeboden door de GGD en andere vormen van jeugdgezondheidszorg, is de chatfunctie. Daar maken kinderen gebruik van. Ze kunnen chatten met professionele medewerkers over allerlei vragen. Ik heb dat zelf mogen oefenen in Amsterdam en dat is echt een hele mooie manier om, ook anoniem, vragen te kunnen stellen aan professionals en hulpverleners, ook over de meest ingewikkelde en rare dingen, bijvoorbeeld dingen waar nog een taboe op rust. Fysieke loketten zijn er dus in een aantal gevallen op scholen. Waar ze er niet zijn, gaan we dat niet verplichten. En de chatfunctie zie je steeds meer opkomen.

Overigens hebben we in het voortgezet onderwijs ook nog een consultant jeugdgezondheidszorg voor leerlingen. Naast mij wordt gezegd «vanaf 16 jaar», maar ik dacht dat die vanaf de tweede klas van het voortgezet onderwijs beschikbaar was.

De heer **Renkema** (GroenLinks):

Ik wil ook niets voorschrijven aan scholen – laat dat helder zijn – maar ik denk dat we echt nog een wereld te winnen hebben in het gesprek met jongeren over al die onderwerpen waar het bij preventie over gaat, zoals alcohol, seksualiteit en vaccinaties. In mijn contacten met scholen, maar ook met de GGD's in Nederland, hoor ik eigenlijk: we hebben weliswaar dat ene contactmoment, maar dat bestaat uit het invullen van een vragenlijst door jongeren. Dus echt met een jeugdgezondheidsarts of verpleegkundige in gesprek zijn, de dialoog voeren, komt eigenlijk amper voor. De Staatssecretaris zegt: er zijn wel loketten en ze kunnen ook chatten. Maar ik vind dat allemaal wel erg armoedig. Ik zou heel graag willen dat het veel gewoner is dat een jeugdarts het lokaal binnenkomt, om het maar concreet te maken. Mijn vraag is of de Staatssecretaris daar nog eens over zou willen spreken, bijvoorbeeld met de koepel van GGD's. Wat is de stand van zaken? Welke ambities hebben zij daarin?

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Er zijn niet altijd fysieke loketten in de school, maar er zijn natuurlijk talloze loketten, zoals het soa-spreekuur et cetera. Maar over seksualiteit, een van de aspecten die de heer Renkema benoemt, kom ik met een brief. We hebben volgende week een debat over seksualiteit en geboortezorg. Er komt een brief waarin een handreiking wordt gedaan aan scholen. Die kunnen een beroep doen op het inzetten van allerlei voorlichtings- en preventiebijeenkomsten met GGD-medewerkers over alles wat er rond seksualiteit aan de orde kan komen. Het is natuurlijk mijn wens dat zo veel

mogelijk scholen daar gebruik van gaan maken. Maar dat is dan wel toegespitst op het thema seksualiteit. Ik begrijp van de heer Renkema dat er een soort loket in de school moet komen waar alle levensvragen aan de orde komen. Dat vind ik wel heel vergaand. Ik heb natuurlijk frequent contact met de GGD, en in die contacten wil ik best de vraag aan de orde stellen of zij kans zien om de toegankelijkheid voor leerlingen op een meer fysieke manier vorm te geven. En de heer Renkema formuleert het heel plastisch, namelijk «dat er iemand binnenkomt in een klas», maar dan zie ik Pietje en Jantje nog niet vragen: ik heb last van dit of dat. Nou, misschien kan ik een toezegging doen. Ik ga het onder de aandacht brengen van de GGD. Ik ga het gesprek erover aan met de GGD. Ik heb de vragen volgens mij beantwoord, voorzitter.

De voorzitter:
Alle vragen?

Staatssecretaris **Blokhuis:**
Ja.

De voorzitter:
Toch niet. Ik zie als eerste mevrouw Van Kooten-Arissen. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen** (vKA):
Ik mis even het antwoord op mijn vraag of de Staatssecretaris bereid is om een verbod in te stellen op grote kortingsacties met suikerrijke dranken. Is de Staatssecretaris daartoe bereid?

De voorzitter:
De Staatssecretaris is daar deels wel op ingegaan.

Staatssecretaris **Blokhuis:**
Terechte vraag. Ik heb in de breedte beloofd dat ik wil kijken naar de effectiviteit van dergelijke maatregelen, zonder dat ik zeg dat we het gaan doen. Maar het in beeld brengen van de effecten daarvan zeg ik nogmaals graag toe.

De heer **Renkema** (GroenLinks):
Ik mis de beantwoording van mijn vraag over een mogelijke aanscherping van het beleid als we de monitoring in mei 2020 krijgen over de voortgang van het Preventieakkoord.

Staatssecretaris **Blokhuis:**
O, ja! Ik had die vraag ook opgeschreven. Ik hoorde die eigenlijk zo: welke aanscherpingen ga je doen na de monitor? Maar zo zal die niet bedoeld zijn. Het kan zijn dat we op grond van de monitor met elkaar een gesprek moeten hebben waarin we concluderen: met dit tempo gaan we het niet redden. Dat heb ik bij de presentatie van het Preventieakkoord gezegd, maar ook in het debat. Als dat aan de orde is, dan ben ik de laatste om dat onbenoemd te laten. Dan wil ik dat ook benoemen: op dit of dit thema moeten we echt een tandje harder, als we de ambities willen halen die voor 2040 zijn geformuleerd. Maar ik ben natuurlijk wel afhankelijk van de steun van de Kamer bij de vraag of we dan aanvullende maatregelen kunnen treffen. Dan reken ik op een zeer welwillende houding van de GroenLinksfractie.

De voorzitter:
Nu komt de echte interruptie. Gaat uw gang, meneer Renkema.

De heer **Renkema** (GroenLinks):

Ik heb hier toch wel wat moeite mee. Laat ik het heel helder stellen. In november 2018 is dat Preventieakkoord gesloten. Wij hebben daar bijna een jaar later het debat over gevoerd en in mei 2020 krijgen we dan zo'n monitor. Uit de brief van de Staatssecretaris blijkt dat er in 2019 3 miljoen wordt geïnvesteerd in gezondere scholen, sportomgevingen, tankstations, werkomgevingen, schoolkantines, ziekenhuizen en dagattracties. Ik laat dat even op me inwerken: 3 miljoen. Het RIVM heeft al bij het sluiten van het akkoord gezegd: «Bij het onderwerp overgewicht gaat het beleid het niet redden. De doelen die zijn geformuleerd, zijn prima, maar dit akkoord gaat die doelen niet bereiken.» Als je dat dus vooraf al weet – met een duur woord heet dat een ex-ante-evaluatie – en je kijkt naar deze bedragen, dan wil ik eigenlijk gewoon van de Staatssecretaris, naast die monitor, een beleidsrijke reactie ontvangen, waarin hij al vertelt wat hij gaat doen. Zo concreet is het dan. En ik wil niet dat we weer een halfjaar wachten, dan een debat gaan voeren en dan verkiezingen hebben of zo.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Op het gevaar af dat we langs elkaar heen praten, wil ik het volgende wel even scherp hebben. De heer Renkema zegt: als je die monitor van de RIVM hebt, moet je dat gelijk duiden en een pakketje aanvullende maatregelen presenteren. Zal dat op dezelfde dag zijn? Ik denk wel dat u van mij de eagerness of de urgentie mag verwachten dat als die monitor aanleiding geeft om echt extra stappen te zetten, ik dan direct, zo snel mogelijk, met voorstellen in die richting kom. Maar let wel, dan zijn we ook afhankelijk van de 70 medeondertekenaars van het Preventieakkoord, die we ook allemaal aan boord willen houden, tenzij we zeggen: joh, kiep die er maar uit, want we kunnen wel zonder. We zijn natuurlijk ook afhankelijk van de steun van het parlement. Die disclaimer geef ik er dus bij.

Natuurlijk heb ik ook mijn zorgen over de vraag of we de ambities gaan halen. Ik heb wel steeds gezegd: als wij tussentijds aanvullende maatregelen kunnen voorstellen waarvan we denken dat het evident is dat ze een goede bijdrage leveren, dan moeten we daar direct het gesprek over aangaan. Ik noem eventjes man en paard. Het Trimbos-instituut komt in januari met het verhaal over de e-sigaret. Misschien leidt dat op dat moment al tot een Kamerdebat om aanvullend iets te doen richting de e-sigaret.

De **voorzitter**:

Volgens mij zag ik nog een vraag van mevrouw Sazias. Gaat uw gang.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Kan het zijn dat ik het antwoord op de vraag heb gemist over het klinisch afkicken van roken voor ouderen die er niet mee kunnen stoppen?

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Het kan zijn dat u dat gemist hebt! U hebt dat gemist, maar ik ben daar wel op ingegaan. Ik heb in antwoord daarop gezegd dat ik de motie die daarover is ingediend, zeer serieus neem. Wij beginnen met dat onderzoek, maar het ingewikkelde is dat klinische afkickmogelijkheden nauwelijks nog worden toegepast, omdat die niet vergoed worden. Dat is dus een beetje kip-ei, zei ik daarbij. We zijn dus aan het kijken hoe we toch meer zicht kunnen krijgen op de vraag in hoeverre zulke methodes zoden aan de dijk zetten. Ik heb daarbij volgens mij gezegd dat ik de Kamer daar in de zomer van 2020 nader over informeer. Ik neem het dus zeer serieus, want ik zie ook de toegevoegde waarde daarvan.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Tot slot. Het is een beetje gek dat dat niet vergoed wordt en alle andere dingen, zoals gamen en weet ik veel, allemaal wel worden vergoed. We

zetten heel erg in op een rookvrije generatie, maar dan moeten we ook die ouderen daarmee helpen.

De voorzitter:

Ik hoor de Staatssecretaris «ja» zeggen.

Staatssecretaris **Blokhuis:**

Ja, maar even voor het verslag: gamen wordt niet vergoed, maar het afkicken van gamen.

De voorzitter:

Een kleine nuance.

Dank u wel. Dan zijn we daarmee aan het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van het kabinet. Dat betekent dat ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Dat is het geval. Inmiddels hebben zowel de heer Van Gerven als de heer Mulder zich moeten verontschuldigen, maar dat had ik eigenlijk al een beetje aangekondigd. Datzelfde geldt voor mevrouw Sazias.

Mevrouw Kuik, ik geef u anderhalve minuut de gelegenheid.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Voorzitter, dank. Ook dank aan de Staatssecretaris voor de beantwoording. Ik ben blij dat hij toezegt dat hij zal bekijken hoe effectief het voorstel van het Diabetes Fonds is om kortingsacties op frisdrank te verbieden. Heeft hij enig idee wat hiervoor een reële termijn is? Kan hij dat al aangeven? Ik ben blij dat de Staatssecretaris zich vol gaat inzetten voor een bepaald minimum aan belasting op tabak, ook in buurlanden, want het is wel belangrijk om de grensoverschrijdende effecten daarvan te beperken. Voorzitter. Over het Preventieakkoord hebben we het natuurlijk uitgebreid gehad, maar we hebben ook een primeur. Rotterdam is namelijk de eerste gemeente die dit heeft vertaald naar een lokale aanpak. Het is heel mooi om dat te zien. Zij heeft dat samen met scholen, ziekenhuizen en buurtkamers gedaan. Zij neemt ook echt achterliggende factoren zoals armoede en werkloosheid mee. Hopelijk volgen veel gemeentes het voorbeeld van Rotterdam.

Voorzitter, tot slot lachgas. In de eerste termijn heb ik het al gezegd. Burgemeester Ahmed Marcouch heeft een oproep gedaan: kom naar Arnhem zodat u ook kunt zien wat het doet. Ik roep mijn collega's op om samen met mij naar hem toe te gaan om dit van dichtbij te zien en te bespreken.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Mevrouw Diertens.

Mevrouw **Diertens** (D66):

Dank voor de inzet, de ambities en de beantwoording. Ik zou u en uw collega van Sport graag horen over de integrale benadering van de impact van voeding en vooral beweging en over de relatie tot de afname van de zorgkosten. Het is jammer dat Groningen en Zeeland achterblijven op het gebied van de GLL. Als Groningse vind ik dat natuurlijk ernstig. Ik hoop dat mijn eerdere motie over het Preventieakkoord en de living lab in krimpgebieden leidt tot een inhaalslag. Ik zal daar dan ook verder naar vragen.

Ik kijk uit naar de ambitie en de inzet voor het integreren van de Schijf van Vijf in de Nutri-Score. Ik vraag me af wanneer wij daar meer informatie over kunnen verwachten. Dank voor de nota die geschreven gaat worden en die daarin meer inzicht moet bieden.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Mevrouw Hermans. Gaat uw gang.

Mevrouw **Hermans** (VVD):

Dank u wel. Dank aan de Staatssecretaris voor de beantwoording van alle vragen. Naar aanleiding van de beantwoording stel ik nog een vraag en maak ik nog twee opmerkingen.

De vraag gaat over samenhang in de onderzoeken; daar ging het in het interruptiedebatje ook even over. De Staatssecretaris benadrukte heel erg de dingen die goed gaan en dat we ervoor zorgen dat die ook echt hun weg vinden breder in het land. Kan hij ook nog even ingaan op de pilots of de onderzoeken die aantonen dat iets niet goed werkt, opdat we daarmee stoppen en onze energie gaan stoppen in de dingen die wel werken?

Dan twee opmerkingen. De eerste betreft een opmerking van de Staatssecretaris over hoe we ons vanuit het Rijk gaan bemoeien met hoe men lokaal omgaat met het beleid op het gebied van alcohol, de naleving van de leeftijdsgrens en het verantwoord schenken. Ik pleit ervoor op te passen dat we niet hier één aanpak over het hele land uitrollen. Het goede voorbeeld uit Groningen dat mevrouw Dik-Faber noemde, kan daar mogelijk heel goed werken. Ik ben zelf op bezoek geweest in Amsterdam en heb gezien hoe de lokale horecaondernemers daar in samenwerking met de gemeente aan de slag zijn. Dat is net weer een andere manier, maar die werkt daar heel goed. Ik zou het echt zonde vinden als we straks gaan zeggen dat er één aanpak moet komen voor het hele land. Graag nog even een reactie daarop.

Tot slot de productverbetering. Ik heb gelezen wat de Staatssecretaris daarover heeft geschreven en gehoord wat hij daar in het debat over zei. Ik snap het punt van de ambities. Natuurlijk, het kan altijd beter en we moeten stappen zetten, maar toen ik op bezoek was bij een supermarkt die ik niet nader zal noemen, heb ik gezien hoe hard hieraan wordt gewerkt. Ik zou het zonde vinden als we nu de indruk wekken dat het niet opschiet en dat niemand hiermee aan de slag is. Ja, natuurlijk, er kan altijd meer, maar graag ook waardering voor wat er allemaal al gebeurt.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Renkema.

De heer **Renkema** (GroenLinks):

Voorzitter, dank u wel. Dank aan de Staatssecretaris voor de beantwoording van de vragen. Ik denk dat de Staatssecretaris de nodige ambitie heeft als het gaat om preventie. Dat is belangrijk en dat is ook nodig. In onze Grondwet staat dat de overheid beschermende maatregelen moet treffen om de volksgezondheid te verbeteren. We hebben het hier in de Tweede Kamer heel vaak over ziekte en over de gezondheidszorg, maar we hebben het weinig over gezondheid. Het is een kerntaak van de rijksoverheid.

Ik ben blij met de Europese ambities – zo noem ik het maar even – van de Staatssecretaris op het gebied van de sjoemelsigaretten. Ik wens hem van harte succes op dat speelveld.

Ik ben ook blij met de toezegging dat hij onderzoek gaat doen naar de suikertaks. Ik heb daar nog wel een vraag over. Wordt dat ook een internationaal vergelijkend onderzoek, met voorbeelden uit andere landen? Worden daarbij verschillende instrumenten betrokken? Je kunt denken aan btw en accijns. En uiteraard: wanneer kunnen we de resultaten verwachten van dat onderzoek?

Verder zou ik heel graag een vergelijkbaar onderzoek willen naar gezonde schoollunches in het funderend onderwijs. Daar hebben we in het verleden ook moties voor voorbereid. In de brief gaat het over een pilot in Limburg; daarin wordt verwezen naar De gezonde school. Een onderzoek daarnaar – wat zou dat nou betekenen, wat zou dat nou kosten en hoe zou je dat kunnen inrichten? – zou ik heel graag willen hebben. Graag nog een reactie op dat punt.

Tot slot. Ik denk zelf dat de Staatssecretaris niet tot mei 2020 hoeft te wachten met nadenken over extra maatregelen. In mei 2020 krijgen wij die monitor. Ik wil hem graag nogmaals meegeven dat het heel goed zou zijn om dan zo'n beleidsrijke reactie te hebben en om nu al het overleg daarover met de belanghebbende partijen te starten.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Sazias, gaat uw gang.

Mevrouw **Sazias** (50PLUS):

Dank u wel, voorzitter. Ik ben heel blij met de toezegging van de Staatssecretaris dat hij in samenwerking met Minister De Jonge en vooral de zorgverzekeraars echt wat gaat doen om meer ruimte te geven aan verpleegkundigen en verzorgenden, opdat zij juist die preventieve taken kunnen uitvoeren. Dat is ontzettend belangrijk. Ik ben dus blij met die toezegging.

Ik begrijp dat de Nutri-Score een internationaal gebeuren is, met Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Spanje. We doen dat dus gezamenlijk, maar stel dat wij dat willen verplichten. Nederland kan dat dan toch gewoon doen, al was het maar in de vorm van een pilot binnen dat internationale gebeuren, om te laten zien dat dat misschien beter werkt? Dat is gewoon een vraag.

Tot slot hoop ik dat de Staatssecretaris zijn best gaat doen om voor de verstokte rokers die niet met roken kunnen stoppen, echt een vergoeding voor klinisch afkicken te regelen.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Mevrouw Dik-Faber.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Voorzitter. Ook ik wil de Staatssecretaris bedanken voor de beantwoording en voor de toezeggingen. Ik concludeer dat er heel veel mooie dingen gebeuren in dit land. Rotterdam is net voorbijgekomen. Groningen heb ik zelf even genoemd en mevrouw Hermans kwam zojuist met Amsterdam. We gaan ook allemaal naar Arnhem toe om te kijken waarom een aanpak tegen lachgas zo hard nodig is. Er is voldoende dynamiek, stel ik maar vast.

Ik heb nog twee vragen. De Staatssecretaris is ingegaan op het Akkoord verbetering productsamenstelling. Nee, sorry. Hij is ingegaan op de Nutri-Score. Ik vind het heel belangrijk dat die Nutri-Score er komt. Hij geeft aan geen verplichting te willen. Die wil ik ook niet, maar ik wil de vraag omdraaien: zijn alle fabrikanten die hieraan mee willen doen ook in staat om hieraan mee te doen? Ik begreep dat het huidige vinkje best wel veel administratie en veel kosten met zich brengt. Er stonden echt supergezonde producten in het schap die hieraan vanwege de kosten en vanwege de bureaucratie niet konden meedoen. De Staatssecretaris hoeft hierop niet nu te antwoorden, maar ik vind het wel heel belangrijk dat daar nog naar gekeken wordt.

Mijn andere vraag is misschien nog wel meer voor het CBL dan voor de Staatssecretaris zelf. Waarom niet veel meer reclame voor producten uit de Schijf van Vijf? Consumptiegroei van de producten uit de Schijf van Vijf: dat is wat ze willen toezeggen. Ik heb echt andere woorden gehoord. Het zou mooi zijn als het CBL zich aan die eerdere uitspraak houdt en hier ook stappen voor gaat zetten.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Tot slot mevrouw Van Kooten-Arissen. Gaat uw gang.

Mevrouw **Van Kooten-Arissen** (vKA):

Voorzitter. Ook ik dank de Staatssecretaris hartelijk voor de beantwoording van de vragen. Er is een fijne toezegging op het gebied van de suikertaks en het eventuele verbod op kortingsacties voor suikerrijke dranken. Ik sluit mij aan bij de vraag die is gesteld door het CDA, dacht ik, naar een tijdlijn. Ik sluit mij ook aan bij de vraag van GroenLinks over de gezonde lunches op scholen. Als ik mij niet vergis, er is nog een aangehouden motie die de heer Renkema heeft ingediend en die ik heb medeondertekend. Graag ook daar een reactie op. Ik hoop verder dat de GGD nu actief betrokken zal worden bij de preventiestrategie en dat er dus ook een concreet plan van aanpak wordt gemaakt waaruit blijkt hoe huisartsen kunnen worden ontlast. Wil de Staatssecretaris dat nog toezeggen?

Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter:

Hartelijk dank. Hiermee zijn we gekomen aan het einde van de tweede termijn van de zijde van de Kamer. Ik geef graag de Staatssecretaris de gelegenheid voor de beantwoording van de resterende vragen. Gaat uw gang.

Staatssecretaris Blokhuis:

Voorzitter. Mevrouw Kuik heeft volgens mij nog één concrete vraag in mijn richting gesteld. Hoe zit het met de acties met frisdranken en wanneer kan je een onderzoek daarover opleveren? Als je dat heel serieus wil doen, denk ik dat we daar een jaar voor moeten pakken. Aan het eind van volgend jaar moet dat dus klaar kunnen zijn.

Mevrouw Diertens heeft gevraagd naar het Nutri-Scorelogo. Wanneer heb je er meer zicht op of dat beter aansluit bij het Schijf van Vijfverhaal? De Fransen hebben gezegd: wij beginnen met een internationale commissie van onafhankelijke wetenschappers. Daar mag elk land inbreng leveren. Dat gaat Nederland dus ook doen. Die commissie gaat aan het werk en hoopt halverwege 2021 op te leveren, waarna hopelijk de seinen allemaal op groen staan om Nutri-Score in Nederland in te voeren. Dus halverwege 2021 verwachten wij duidelijkheid te hebben over het Schijf van Vijfproof zijn van het Nutri-Scorelogo. Dat zeg ik gelijk ook in reactie op vragen van andere Kamerleden daarover.

Voorzitter. Mevrouw Hermans zegt terecht: als je met leefstijlgeneeskunde een aantal pilots en onderzoeken doet, moeten ook de mislukkende of de minder kansrijke ervan afgeserveerd worden, even plat gezegd. Je zou daar dan geen ruimte meer aan moeten bieden. Die moet je bieden aan de echt kansrijke interventies. Dat lijkt mij een heel goede uitgangspositie. Dat wil ik graag doen. Als wij vermoeden dat een interventie niet heel succesvol is, denk ik wel dat we daar goed onderzoek naar moeten doen. Er moet goed onderzocht worden of iets minder kansrijk is.

Dan over alcoholmatiging in relatie tot studenten, de hectoliterverhalen et cetera. Dat de ene gemeente het anders doet dan de andere, is onomstreden. Ik zeg graag toe dat we ruimte houden voor lokaal maatwerk, zodat Amsterdam het anders kan doen dan Groningen.

De heer Renkema vroeg: hoe zit het met het onderzoek naar de suikertaks, hoelang gaat dat duren en wat breng je dan in beeld? Dat onderzoek begint al bijna, of gaat heel snel beginnen, op instigatie van de Staatssecretaris van Financiën, Menno Snel. Hij doet dat onderzoek, dus het is primair zijn aandachtspunt. Volgens mij wordt daarbij ook het internationale aspect meegenomen, zoals de heer Renkema vroeg, maar daar wil ik graag nog naar vragen. U mag ervan uitgaan dat ik daar ook aan hecht. Ik wil weten hoe succesvol het is in andere landen. Ik wil dat element dus graag inpluggen als hij dat niet zelf al heeft gedaan. Hij zal zeker verschillende modaliteiten in beeld brengen. Dat was het tweede aspect dat de heer Renkema noemde. Of het inbrengen van de internationale dimensie gevolgen heeft voor de planning van de Staatssecretaris van Financiën, weet ik niet, want hij heeft toegezegd dat hij in het voorjaar iets wil

opleveren. Als het toevoegen van het internationale aspect iets verandert voor de planning, zullen we de Kamer daar apart over informeren. Voorzitter. De heer Renkema heeft terecht ook nog een vraag gesteld over de gezonde schoollunches.

De voorzitter:

Voordat we daartoe overgaan een vraag van de heer Renkema.

De heer Renkema (GroenLinks):

Even over het onderzoek naar de suikertaks. Het is heel goed dat dit onderzoek er komt. Als de regie ligt bij Financiën, ben ik wel een klein beetje bang dat het heel erg gaat over de techniek en de financiële kosten en baten. Ik zou eraan hechten dat VWS zich er goed mee bemoeit, om juist de gezondheidsaspecten, levensverwachting en ervaringen in het buitenland echt een plek te geven in het onderzoek.

Staatssecretaris Blokhuis:

Dat vind ik heel terecht. Ik heb ook geen behoefte aan alleen maar inzicht in techniek. Ik moet ook weten of het zoden aan de dijk zet waar het gaat om de beoogde effecten. Dus graag.

De heer Renkema en mevrouw Van Kooten-Arissen hebben terecht aandacht gevraagd voor gezonde schoollunches. Ik ben op werkbezoek geweest in Limburg. Dat is een heel mooi project, maar per leerling kost het nog best veel. Als we dat onverkort over Nederland uitrollen, wens ik ons sterkte om daar dekking voor te zoeken. Ik heb – dat vind ik een belangrijke vervolgstap – de wetenschappers in Maastricht, in Limburg in contact gebracht met Wageningen en Amsterdam, om samen in beeld te brengen hoe kansrijk dit kan zijn, wat betreft de inhoud maar ook de financiële effecten van een uitrol. Dat onderzoek wordt gestart op verzoek van VWS. Wij geven onze zegen daarover. Dat onderzoek wordt in de tweede helft van 2020 opgeleverd. Er zit geen agenda achter van trainers. We moeten het goed in beeld brengen. Ik snap de intentie en heb zelf de mooie effecten gezien in Limburg.

Voorzitter. De heer Renkema heeft heel veel gevraagd. Hij benadrukte het belang van een beleidsrijke reactie op de monitor van het Preventieakkoord. Ik doe graag de toezegging dat we, als die monitor er is, er conclusies aan verbinden waar het gaat om de wat het kabinet betreft extra te zetten stappen. Die stappen willen we graag in beeld brengen. Ik wil nogmaals onderstrepen dat wij ons met z'n allen niet ervan moeten laten weerhouden om op welk moment dan ook iets extra's te doen als daar een kans voor is.

Eventjes ter illustratie het volgende. Wij hebben tegen de speeltuinen gezegd: de kinderboerderijen worden in 2020 rookvrij, maar jullie pas in 2025. Toen zeiden ze: daar hebben jullie wel een punt, dus weet je wat, zet ons ook maar naar voren, naar 2020. Daar is geen wetgeving voor nodig. Dat gaan ze zelf organiseren. Heel mooi.

Mevrouw Sazias is er niet meer, maar ze sprak over een verplichting van de Nutri-Score. Daar wil ik technisch op antwoorden. Het verplicht voorschrijven van het Nutri-Scorelogo is volgens mijn informatie iets wat je alleen in Europees verband kan doen. Dat mag je niet unilateraal doen. Mevrouw Dik-Faber sprak over signalen over de kosten voor bedrijven. Het moet op de verpakkingen gedrukt worden, maar wij hebben niet het signaal dat dit extra administratieve lasten of kosten met zich meebrengt voor de aanhakende bedrijven. In de hele aanloop en tot nu toe hebben wij ook geen signaal gehad dat dit een bottleneck of obstakel kan zijn voor bedrijven. Als het anders is, gaat u het van mij horen. Want als dat een reden is dat een bedrijf niet aanhaakt, zou dat wel heel erg zonde zijn. Voorzitter. Ik heb volgens mij de vragen over de Schijf van Vijf al in de slipstream van de beantwoording van de vragen van mevrouw Diertens beantwoord.

Tot slot de vraag van mevrouw Van Kooten-Arissen over het ontlasten van de huisartsen. Als ik het goed begrijp, bedoelt u daarmee: via een spreekuur of anderszins via het benaderen van kinderen op scholen. Of heb ik die vraag niet goed begrepen?

Mevrouw **Van Kooten-Arissen** (vKA):

Nee, het ging over de GGD, die zegt: we hebben een groot netwerk in de regio en bieden onze diensten aan om de huisartsen te ontlasten.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Ah, dus het gaat heel breed om de inzet van de GGD. Dat hangt wel af van de afspraken die zij maken met de gemeenten. De GGD is verlengd lokaal bestuur en krijgt geld van de gemeenten. Ze hebben allemaal een basispakket. Daar zit dit niet per definitie in. Ze zouden dan dus een plusafpraak moeten maken met de regio's waar ze actief zijn. Ik hoop dat de GGD's en de gemeenten dit ook horen, om het signaal verder te brengen.

Ik heb verder geen vragen gehoord, voorzitter.

De **voorzitter**:

Hartelijk dank. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn aan de zijde van het kabinet. Ik neem, met uw instemming, graag de toezeggingen door. Het is een hele lijst. Het zijn er negen.

- Begin 2020 informeert de Staatssecretaris de commissie schriftelijk over de stand van zaken van de contractering van de gecombineerde leefstijlinterventie. Dat is een toezegging aan de commissie.
- Voor de zomer van volgend jaar ontvangt de Kamer een brief over de voortgang van het traject rondom verbeteringen van productsamenstellingen. Dat is een toezegging aan een aantal leden van de commissie.
- Het onderzoek van Trimbos naar de e-sigaret wordt in januari 2020 verwacht en zal dan aan de Kamer worden toegestuurd. Dat is een toezegging aan de commissie.
- Voor de zomer van 2020 informeert de Staatssecretaris over interventies en klinische afkickmogelijkheden voor rookverslaafden. Dat is een toezegging aan mevrouw Sazias.
- De Staatssecretaris zal het RIVM het verzoek doen om een onderzoek te starten naar de effectiviteit van een verbod op kortingsacties bij ongezonde, suikerrijke dranken. Dit onderzoek zal ongeveer eind 2020 klaar zijn. Dat is een toezegging aan mevrouw Kuik.
- De Staatssecretaris zal onderzoek laten doen naar de toegevoegde waarde van de suikertaks. De resultaten hiervan worden in het voorjaar van 2020 verwacht. Dat is een toezegging aan de heer Renkema. Daarbij wordt de toevoeging genoteerd dat een internationale vergelijking vertraging zou kunnen geven. Dan ontvangt de Kamer een aparte brief.

Staatssecretaris **Blokhuis**:

Formeel is dit een onderzoek in opdracht van Financiën.

De **voorzitter**:

Ja. Daarbij zal overigens, zoals we dat gewend zijn, VWS de volcommissie zijn. U ziet de stukken dus terug. Dan de volgende toezegging.

- In mei 2020 ontvangt de Kamer de monitor over het Preventieakkoord. Daarna volgt zo spoedig mogelijk een brief met eventuele beleidsvoorstellen voor aanscherping van maatregelen uit het akkoord. Dat is een toezegging aan de commissie.
- In de tweede helft van 2020 wordt de Kamer geïnformeerd over de voortgang van Gezonde Scholen. Dat is een toezegging aan de heer Renkema.

- De landelijke nota gezondheidsbeleid verschijnt in het voorjaar van 2020. Dat is een toezegging aan de commissie.

Akkoord? Dan hebben we daarmee de toezeggingen gehad. Dan rest mij de Staatssecretaris en zijn ondersteuning van harte te danken voor hun inbreng in het debat. Uiteraard ook de Kamerleden hartelijk dank.

Mensen, dank u wel voor uw belangstelling, hier dan wel op een andere manier. Dank ook aan de ondersteunende diensten voor uw bijdrage aan dit debat.

Hiermee kan ik het debat afronden. Dat doe ik dan ook van harte, binnen de tijd. Ik wens u een mooie dag.

Sluiting 12.42 uur.